

N:o 3-4 2010

Mitä karjalainen
kielipesä opettaa?

Alina ja Aleksei
kävivät Kuopion
heimopäivillä

Karjalain Heimio

Karjalaisten valtakunnallinen sanomalehti KARJALA

- Ilmestyy torstaisin
- Kertoo karjalaisista tapahtumista
- Kertoo karjalaisten tunnoista
- Voit osallistua keskusteluun
- Matkakertomukset Karjalaan ym.

Näistä kaikista voit lukea Karjala-lehdestä!

Kestotilaus vain 68,-/vuosi

Määräaikaistilaus 73,-/12 kk

KARJALA-lehti

Soita tilauksesi 05-5414 600 tai sähköpostilla: tilaukset@karjala-lehti.?

Rakennusliike RAKENNUSNELIÖ OY

Helsingintie 9 A 1, 24100 SALO
Puh. 02-7317262, telefax 02-7332626

Juuriltaan karjalainen yritys

Karjalan Heimo

KARJALAN SIVISTYSSEURAN ÄÄNENKANNATTAJA

Runsaasti kuvitettu, kulttuurihistoriaa tallentava ja aikaansa seuraava karjalainen aikakauslehti, 91. vuosikerta. Ilmestyy kuusi kertaa vuodessa kaksoisnumeroina. Noin 200 sivua monipuolista lukemista Karjalan ja karjalaisten historiasta ja nykypäivästä. Ulkoasu: Peter Bange. Painopaikka: AO-Paino, Mikkeli.

Tilaushinnat 2009:

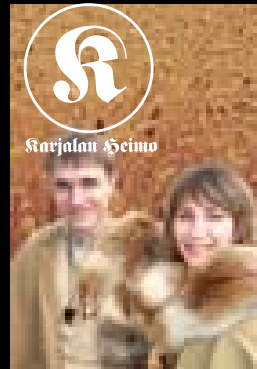
Vuositilaus 35 €

Vuositilaus seuran jäsenille 30 €
(Suomi ja Pohjoismaat)

Maksun voi parhaiten suorittaa Karjalan Sivistysseuran tilille 800015-61719. Seuran osoite: Luotsikatu 9 D 10 00160 Helsinki. Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi

Toimistopäivät ti ja to klo 10-16, puh. 09-171414

TÄSSÄ NUMEROSSA

Kansikuva: Aleksei Tsikarev ja Alina Čuburova toivat tervehdyksen Karjalan rahvaalta Kuopion Heimopäivien Heimojuhlaan pukeutuneina omaan hääasuunsa.

Seuraava Karjalan Heimo ilmestyy kesällä. Siihen tarkoitettua aineistoa on oltava päätoimittajalla viimeistään sunnuntaina 20. kesäkuuta.

Aila-Liisa Laurila: Annika Pasanen ja kielipesät 36 s. 36

Leo Levanen: 2. osa s. 39

Marjukka Patrakka: Maria Ignačova Kuujärveltä s. 43

Aila-Liisa Laurila: Kaarlo Hildén kuvasi Karjalaa s. 46

Jelena Filippova: Čičiliušku täytti viizi vuotta s. 49

Aila-Liisa Laurila: Aune Koppanen lahjoitti ikoneja s. 52

Juhani Aaltio: Kalevala-kylä Keski-Suomeen? s. 54

Aila-Liisa Laurila: Heimopäivät Kuopiossa s. 60

Seppo Tuomi: Kalevala-praasniekka Helsingissä s. 61

Martti Takalo: Kyykkää pohjoisen tasllessa s. 62

Kari Kemppinen: Puheenjohtajan palsta s. 63

KARJALAN HEIMO

N:o 3-4 Helsingissä, 19. päivänä huhtikuuta 2010. Karjalan Sivistysseura ry:n äänenkannattaja. Perustettu 1906

Toimitus

Päätoimittaja: Aila-Liisa Laurila
Puhelin: 0400 755 907 tai 040 514 3351
Sähköposti: paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Osoite: Lapinkaari 20 B 23, 33180 Tampere
Internet: www.karjalanheimo.fi

Toimitusneuvosto

Senni Timonen, puheenjohtaja
Max Arhippainen, Tapio Hämynen,
Tuula Koski, Pekka Laaksonen,
Aila-Liisa Laurila, sihteeri

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina.

Ilmoitushinnat

Takakansi 442 €, sisäkannet II ja III 406 €, 1/1-s. 390 €, 1/2-s. 265 €, 1/3-s. 212 €, 1/4-s. 167 €, 1/6-s. 125 €, 1/8-s. 104 €, 1/10-s. 92 €, 1/16-s. 80 €

Aineiston toimitusosoite
paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutos

Karjalan Sivistysseura ry
Osoite: Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: 09 171 414
Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi
Internet: www.karjalansivistysseura.fi

Tilaushinta: Lehden tilaushinta on 35 € / vuosi.

Yhdistyksen jäsenmaksu on 30 € ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Sampo Pankki 800015-61719

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Puheenjohtaja: Kari Kemppinen
kari.kemppinen@karjalansivistysseura.fi
Osoite: Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: 09 171 414
Telefax: 09 278 4765
Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi

Internet: www.karjalansivistysseura.fi

ILMOITTAMALLA TÄSSÄ LEHDESSÄ TUET KARJALAINUORTEN OPISKELUA.

ISSN 0449-8828

Karjalaisuus on voimavara

Kuopion Heimopäivien aikaan tavatut kaupunginhallituksen puheenjohtaja Sari Raassina (kok) ja varapuheenjohtaja Leila Savolainen (kesk) kertoivat molemmat ylpeinä karjalaisista sukujuuristaan. Kumpikin uskoi, että Kuopio on saanut karjalaisten mukana runsaasti väriä ja vireyttä. Sanomattakin on selvää, että karjalaisen toiminnalla on ollut merkittävä vaikutus kaupungin kehittymiseen kasvavaksi Itä-Suomen keskuukseksi, niin savolainen kuin se pohjimmiltaan onkin. Naiskaksikko on elävä esimerkki siitä.

Kuopion Heimopäiville osallistui myös Rinteen kauppiasveljekset Juhani, Reino ja Pekka Rinne Rovaniemeltä. Heidän sukunsa tarinaa kertoi tämän vuoden ensimmäinen Karjalan Heimo -lehti. Jutun ja sitä edeltäneen sukukirjan ilmestymisen jälkeen Rinteille on moni tullut sanomaan, että sinnehän ne minunkin sukujuureni juontavat, Vienan Karjalaan. Rinteet ovat päättäneet nyt ottaa entistä varmemmin otteen oman karjalaisuutensa vahvuudekseen.

Karjalaisuus on voimavara ja menestystekijä. Niin uskovat myös Heimopäivillä tavatut Alina Čuburova ja Aleksei Tsikarev Petroskoista. Nuori Karjala -järjestössä aktiivisesti toimiva pari avioitui viime kesänä. He toivat Heimojuhlaan tervehdyksen Karjalan tasavallasta pukeutuneina omaan hääasuunsa. Karjalaishenkinen vihkiasu osoittaa heidän kunnioittavan suhtautumisensa omaan taustaansa ja juuriinsa. Onnea heille!

Venäjällä ei välttämättä ole juuri nyt eduksi julistaa omaa etnistä taustaan, mutta se ei johdu karjalaisista. Pommeja siellä räjäyttelevät ja muutakin terrorismia käyttävät aseinaan aivan muut kansallisuudet.

Salailun ja häpeilyn aika on ohi Suomessa. Karjalaisten maantieteellistä sijaintia on ehkä vaikea osoittaa, mutta henkisesti karjalaisuus on läsnä kaikkialla Suomessa. Osan usein mainituista ilmenemismuodoista voi laskea vitseiksi, mutta osa on totta.

Heimojuhlien juontaja, salmilaistaustainen Kari P. Koslonen kertoi kaskun karjalaisturisteista Niagaran putouksilla. Karjalaisia piti käskeä olemaan hiljaa, jotta putouksen ääni kuuluisi! – He, jotka ovat käyneet Niagaralla, tietävät, että putouksen jyly ei ole ihan pieni.

Virallinen Suomi suhtautuu erilaisiin kulttuuritaustoihin juuri nyt varsin suvaitsevaisesti. Noin 80-90 vuotta sitten ei ollut niin. Moni Itä-Karjalasta paennut sai pelätä. Myös evakkoina myöhemmin tulleita syrjittiin tai kohdeltiin kaltoin. Samoin nykyään maahan tulevat ovat saaneet huomata, ettei kaikkien suomalaisten suhtautuminen ole myönteistä. Päinvastoin, ilmassa väreilee torjuntaa.

Monet suomalaiset ovat lähteneet merten taa paremman elämän toivossa. Sama on nyt menossa toisilla kansoilla. Suomi ei ole enää köyhä ja kurja maa, vaan tänne halutaan muuttaa muualta. Vihamielinen suhtautuminen on ymmärrettävää, mutta ei hyväksyttävää, kuten sanonta kuuluu. Karjalaiset halusivat aikoinaan sopeutua maan tapoihin mahdollisimman hyvin. Nykymaailman menoa seuraava ei aina voi sanoa samaa nähdessään vaikkapa naisia piiloutuneina mustiin kaappuihin.

Toivoa sopii, että epäluuloisuus ei kasva ilmiöiksi, joita muualla maailmassa on nähty.

AILA-LIISA LAURILA

Kielipesä

Haaveilua vai mahdollisuus toiseen äidinkieleen?

• Ensin oli Uhtua, nyt Petroskoi ja Nurmes, seuraavaksi muut suomalais-ugrilaiset alueet! Lasten kielipesiä avautuu koko ajan lisää.

Uusien kielipesien syntyminen antaa toivoa karjalan kielen taitajien uuden sukupolven esiinmarssista. Vai onko kaikki sittenkin vain unelmaa ja haaveilua? Voiko karjalan kieli säilyä, vai onko se tuomittu kuolemaan?

Nämä ovat tuttuja kysymyksiä kaikille karjalan kielen uutta elpymistä seuranneille. Työkseen niihin on perehtynyt Inarissa asuva kielentutkija Annika Pasanen. Hän sanoo olevansa paitsi kielentutkija, myös projektityöläinen, vähemmistökieliaktivisti ja kahden kielipesälapsen äiti.

Kaikissa näissä rooleissaan hän on tiiviisti tekemisissä vähemmistökielten uhanalaisuuden ja elvyttämisen kanssa. Hän on täysin suomalainen, kotoisin Pihtiputaalta Keski-Suomesta, eikä myöskään hänen lastensa isä ole inarinsaamelainen.

- Lähdin lukion jälkeen Inariin opiskelemaan inarinsaamea, hän kertoo ensimmäisestä muutostaan Lappiin.

Inarinsaamen kielipesiin hän tutustui kieliharjoittelussa, joka oli osa hänen suorittamia opintoja Inarissa. Myöhemmin hänestä tuli ensimmäisen kielipesän toteuttaja Vienan Karjalaan.

Varhaisimman kosketuksen karjalaisuuteen Annika Pasanen sai jo kotiseuduillaan asuneiden evakkoperheiden kautta. Karjalaisuus oli kotipaikkakunnalla läsnä oleva asia, mutta siihen ei tullut kiinnitettyä sen kummemmin huomiota.

Vienan Karjalaan hän tutustui, kun Uhtua-seura päätti tehdä jotakin karja-

lan kielen elvyttämiseksi Uhtualla.

Idean isä oli Paavo Ahava, ja Annika Pasanen kutsuttiin työhön mukaan. Mainittakoon, että Annika oli päässyt vuonna 1997 Helsingin yliopistoon opiskelemaan suomalais-ugrilaisia kieliä. Vienan Karjalassa hänelle paljastui, että karjalainen Karjala saattaa olla pelkkä haave maailma.

- Ensimmäinen Karjalan kenttätyömatkani suuntautui Vuokkiniemeen vuonna 1999. Yritin haastatteluja tehdessäni havainnoida erityisesti kylän lasten kielitilannetta, ja yleensä kuulosti siltä, että lapset puhuivat ja lapsille puhuttiin venäjää.

- Myöhemmin samana vuonna selvitin lasten kielitilannetta Uhtualla, ja kävi ilmi, että erittäin harvassa perheessä lapsille puhuttiin karjalaa. Halusin tietää, onko jossain sellainen kylä, jossa lapset puhuisivat karjalaa.

- Uhtualaiset olivat yhtä mieltä siitä, että sellainen on Jyskyjärvi: siellähän kaikki ovat karjalaisia ja osaavat karjalaa. Jyskyjärven tilanteeseen tutustuin vuonna 2000. Sain vaikutelman, että lapset ovat vahvasti venäjänkielisiä. Jyskyjärveläisiltä kysyin samaa kuin uhtualaisilta: kun kerran heidän kylässään lapset eivät puhu karjalaa, niin onko sellaista kylää olemassakaan. Jyskyjärveläiset olivat jo epävarmempia kuin uhtualaiset, mutta aika moni uskoi, että juuri semmoinen kylä on Vuokkiniemi!

- Sama ilmiö toistuu Karjalassa laajemminkin. Vienassa uskotaan laajalti, että Aunuksessa ja muilla eteläisillä alueilla on paljon läpeensä karjalaisia kyliä, joissa kaikki puhuvat karjalaa. Jotkut aunuksenkarjalaiset taas ajattelevat näin Vienasta.

Annika Pasasen tarina kuulostaa pelottavalta, mutta on varmasti aivan totta. Hän itse ei kuitenkaan lannistunut, vaan päätti lähteä mukaan toteuttamaan

ensimmäistä karjalaista kielipesää Uhtualla.

- Inarissa oli huomattu, että kun oli toimittu kaksi vuotta, oli kielen tilanne muuttunut täysin. Inarinsaamea puhui vain noin 300. Kun siihen lisättiin vaikka vain kymmenen, oli se jo paljon!

Uhtualla tehtiin aluksi lastentarhalaisen vanhemmille kirjallinen kysely, jolla kartoitettiin kielitilannetta. Haluttiin selvittää, onko karjalan kielellä käyttöä kotona, mitkä ovat asenteet ja toiveet.

Tulos ei ollut yllätys. Monet lapset olivat kuulleet vanhempien tai isovanhempien puhuvan karjalaa, mutta eivät itse osanneet kieltä. Silti myönteistä suhtautumista ja toiveita kielen vahvistamiseksi tuntui olevan. Kenelläkään ei vielä tässä vaiheessa ollut kirkkaana mielessä, mitä Uhtualla pitäisi tehdä.

- Sekavia ajatuksia oli esimerkiksi siinä, pitäisikö lähteä elvyttämään karjalaa vai suomea. En halunnut henkilökohtaisesti, että kieli olisi suomi, mutta ajattelin, että karjalaa ei voi tuputtaa, jos sitä ei haluta.

Karjalan kieli tuntui kuitenkin elävän Uhtuan arjessa tiukemmin kuin suomi, vaikka rajojen aukeaminen oli vahvistanut kiinnostusta Suomeen ja suomen kieleen. Annika Pasasta ilahdutti ja helpotti myös piirihallinnon edustajan kanta tuolloin. Hänen mielestään karjalaisten kieli oli karjala. Ensimmäiset kielipesät perustettiin vuosina 2000 ja 2002.

Lapsia valikoitiin kielipesään sen mukaan, mitä vanhemmat olivat kyselyssä vastanneet. Alakoulun kirjastossa töissä ollut Nadja Lutohina innostui lähtemään rohkeasti mukaan, vaikka kyse oli varsin radikaalista hankkeesta. Sana levisi hyvin ja lapsia ilmaantui toistakymmentä.

Alun hyvää kehitystä edesauttoi se, että oli mahdollista perustaa alle 20 lapsen ryhmä. Normaalisissa lastentarharyhmissä lapsia oli yli 20. Vuonna 2006 oltiin siinä tilanteessa, että kaksi kielipesää yh-

Lapset alkavat ymmärtää uutta kieltä nopeasti, jo muutamassa kuukaudessa

distettiin kokonaiseksi ns. karjalankieliseksi lastentarhaksi.

Valitettavasti toimintamalli muuttui Annika Pasasen mielestä samalla monien eri syiden vuoksi niin, että nykyään Lintuset-lastentarhaa ei voi enää määrittellä kielipesäksi, kuten hän sanoi Heimopäivillä Kuopiossa pitämässään juhlaesitelmässä. Miksi ei voi?

- Ryhmät ovat nyt liian suuret, eivät-
kä alkuperäisten kriteereiden mukaiset. Niihin tuli lapsia perheistä, joita kielen elvyttäminen ei kiinnostaa. Silloin voi heittää toiveet kielen elpymisestä, jos aletaan sanoa kaikille sama myös venäjäksi.

- Olisi hyvin tärkeää, että yksi hoitaja puhuu vain yhtä kieltä!

Tässä selvyiden vuoksi vielä kielipesän perusidea: lapsille, jotka osaavat hoitoon tullessaan vain enemmistökieltä, puhutaan kielipesässä alusta asti yksinomaan vähemmistökieltä. Hoitajat puhuvat vähemmistökieltä lapsille ja keskenään eivätkä käännä mitään enemmistökielille. Lapset eivät aluksi ymmärrä kaikkea vähemmistökielillä sanottua, mutta oppivat hyvin nopeasti. Mitään ei oteta heiltä pois, vaan annetaan toinen äidinkieli.

- Lapset alkavat ymmärtää uutta kieltä hyvin nopeasti, jo muutamassa kuukaudessa, ja alkavat ajan mittaan käyttää sitä itsekin. Ihannetapauksessa kielipesälapset saavat kouluun siirtyessään vähemmistökielistä opetusta ainakin osassa kouluaineita. Vanhempia rohkaistaan opettelemaan vähemmistökieltä tai aktivoimaan kielitaitoaan niin, että kieltä voidaan alkaa puhua myös kotona.

Jotakin on Uhtualla kaikesta huolimatta saavutettu. Kieliasioissa Annika Pasasta on aina kiinnostanut kielen yhteiskunnallinen yhteys, ja hänen mielestään Karjalassa on jo nyt pystytty osoittamaan, että karjalankielisellä opetuksella voi saavuttaa saman tieto- ja taitotason kuin venäjänkielisellä kouluopetuksella.

- On osoitettu, että kieli ei ole objekti, vaan sen avulla voi elää ja toimia. Kieli voi olla toiminnan väline, eikä pelkkä opetuksen kohde.

Tulokset näkyvät Suomessakin tutun teatteriohjaajan Valentina Saburovan lapsiryhmissä. Lapset, jotka ovat olleet kielipesissä, ovat kulttuuriryhmään tullessaan aivan eri tasolla kuin muut, vaikka eivät kovin hyvin karjalan kieltä puhuisikaan.

Annika Pasanen toivoo, että koulussa voitaisiin antaa kaikkien aineiden opetus karjalaksi. Näin ei kuitenkaan ole ja karjala jää monilla koulussa vain yhteen tuntiin viikossa. Se on surullista.

Inarinsaamen hyvistä kokemuksista huolimatta ei kouluissa ole sielläkään kaikki hyvin. On huutava pula opettajista ja oppikirjoista. Opetuksessa joudutaan esimerkiksi käyttämään suomenkielisiä kirjoja, vaikka kommunikaatio olisi saameksi. Sama olisi murhe karjalankielisillä luokilla, jos opetusta annettaisiin eri aineissa.

Inarinsaamen alueella on tullut esiin myös ilmiö kadotetusta sukupolvesta. Kieltä puhuvat vanhat ja nuoret, mutta eivät aikuiset heidän välissään. Jonkin verran on tosin järjestetty myös aikuiskursseja ja sitä kautta saadaan esimerkiksi lisää opettajia.

Inarinsaamen pienellä alueella on sentään karjalaan verrattuna se etu, että kieltä käytetään tietyllä rajatulla alueella. Toki saamelasiakin on muuttanut kaikkialle Suomeen, mutta karjalaisuus on vielä enemmän hajallaan sekä kielellisesti että maantieteellisesti. Venäjällä myös valtakulttuuri puskee rajusti päälle.

Karjalan kielen säilyminen on Annika Pasasen mielestä mahdollista, mutta jos kehitys ei muutu, niin hänestä on aika selvää, että karjalan elvyttäminen ei onnistu.

- Maailman 7000 puhutusta kielestä eri arvioiden mukaan 50-95 prosenttia tulee sammumaan kuluvan vuosisadan loppuun mennessä. Sitä, mitkä kielet säilyvät ja mitkä kuolevat, emme ainakaan me kielentutkijat halua ennustaa, sillä se ei olisi moraalisesti oikein.

Vuonna 2008 Suomen Kulttuurirahasto aloitti hankkeen, jonka tarkoituksena on edistää kielipesätoimintaa Venäjän suomalais-ugrilaisilla alueilla. Hanketta

hallinnoi Suomi-Venäjä-seura. Annika Pasanen toimii hankkeen koordinaattorina ja työntekijöinä ovat osa-aikainen hallintokoordinaattori Helsingissä ja aluekoordinaattori Petroskoissa.

Petroskoissa avattiin viime syksynä kaksi lastentarharyhmää, joita Annika Pasanen luonnehtii osittaisiksi kielipesiksi. Toisessa ryhmässä kahdesta opettajasta yksi puhuu livviä ja toinen venäjää. Toisessa ryhmässä kielinä ovat suomi ja venäjä. Toiveissa on ensi syksynä avata uusia livvinkielisiä ryhmiä Aunuksen ja Prääsan alueille ja aloittaa vepsänkielisen kielipesätoimintaa.

Annika Pasanen kävi Petroskoissa tammiukuussa ja hänen on vielä vaikea sanoa siellä aloitetusta toiminnasta paljonkaan, mutta hän ei oikein usko, että osittaisella kielipesällä voidaan saavuttaa sama kuin täydellisellä. Lapset eivät esimerkiksi kuule aikuisten puhuvan keskenään kieltä. Kielipesässä molempien hoitajien pitäisi puhua vähemmistökieltä.

Nurmeksen livvinkielisessä Kielipesässä Pasanen ei ole käynyt, mutta Zoja Ivanovan vetämää kolmen pienen lapsen ryhmää hän pitää erittäin myönteisenä signaalina monessakin mielessä. Hyvää on mm. se, että Nurmeksen kaupunki suhtautuu hankkeeseen myönteisesti.

Karjalan Kielen Seura suunnittelee uusien kielipesien perustamista esimerkiksi Kajaaniin, Kuopioon, Joensuuhun ja Helsinkiin. Suomessa on sama vaikea pulma kuin muualla: ei ole olemassa noin kolmikymppisten vanhempien joukkoa, jotka puhuisivat karjalaa.

Annika Pasasen mielestä kielipesien vahvuus on siinä, että niiden kautta kieliasia saadaan koskemaan aivan tavallisia ihmisiä, nuoria perheitä, joilla on pieniä lapsia. Samalla karjalainen perinne muuttuu ja uudistuu.

- Karjalaisuus on nuorille jotakin ihan muuta kuin heidän isovanhemmilleen.

Kaikista haasteista huolimatta periksi ei anneta. Esimerkiksi toukokuun lopulla järjestetään seminaari, jossa kerrataan kokemuksia ja annetaan neuvoja muille kiinnostuneille. Kiinnostus kielipesiin ja omakieliseen opetukseen on herännyt useilla suomalais-ugrilaisilla alueilla pitkin Venäjää. Annika Pasanen korviin on kantautunut kyselyjä esimerkiksi komilaisilta. Mitään ei ole vielä menetetty lopullisesti.

AILA-LIISA LAURILA

Vaihtoehtona pako vankileiriltä

• Itä-Karjalasta, Pälljärven rannalta, lähtöisin olevan Levasen-Leontjevin suvun tarina alkoi Karjalan Heimon viime numerossa. Toisessa osassa edetään sota-vuosiin.

Syksyllä 1939 Heikki Leontjev oli noin 200 kilometriä Arkangelista itään olevala Pinegan vankileirillä, Toivo Leontjev Murmanskista etelään olevassa Montsegorskissa metsätyömaalla töissä ja Juho Leontjev Volgan varrella olevassa Turkissa.

Anastasia (Nasti) Isakova oli miehenensä, välskäri Pavel Mihailovitš Isakovin kanssa karkotettuna Montsegorskissa. Heikki Leontjev ja Vladimir (Volodja) Butorin oli vangittu Engelsissä (entinen Pokrovsk) syksyllä 1937 ja viety Pinegan vankileirille.

Miehensä vangitsemisen jälkeen Aleksandra (Sura) Butorina muutti tyttärensä

Ljudmilan kanssa Sorokkaan (nykyinen Belomorsk). Kesällä 1938 Sura ilmoitti Juholle, että Heikki ja Volodja aikovat karata vankileiriltä ja paeta Suomeen. Pakoa Suomeen valmisteltiin siten, että Sura teki syksyllä 1938 junamatkan Sorokasta Leningradiin selvittääkseen, miten ja missä milisiit tekivät ratsioita ja tarkastivat matkustajien passit. Toivo matkusti elokuussa 1939 kysymään Juhon kantaa paosta Suomeen.

Syyskuun alussa 1939 Heikki ja Volodja karkasivat Pinegan leiriltä. Sura oli valmistellut pakomatkaa piilottamalla elintarvikkeita ja siviilivaatteita sisältävät reput erään maaseututalon navettaan. Suunnitelman mukaisesti Volodja ilmoitti vankileirille kuorma-autonsa mukana särkyneen sen maaseututalon läheisyydessä, johon reput oli piilotettu.

Suunnitelman mukaan Heikki mekaanikkona lähetettäisiin leiriltä korjaamaan autoa. Heikin saavuttua hän ja Volodja ottivat piilotetut tavarareput ja

kävelivät Arkangeliin noin 200 kilometrin matkan noin viikossa. Heikin ja Volodjan saavuttua Arkangeliin Sura lähetti Toivolle ja Juholle sähkeen, jossa ilmoitti äidin hautajaisista. Oli sovittu, että tämä tarkoitti Heikin ja Vladimirin paenneen vankileiriltä ja paon Suomeen alkaneen.

Juho ilmoitti työnantajalleen saaneensa käskyn ilmoittautua armeijaan ja hän lähti junalla Arkangeliin. Hän poikkesi matkalla Engeliin ilmoittaakseen Volodjan veljelle Mihail Butorinille Volodjan karkaamisesta vankileiriltä ja aikomuksesta paeta Suomeen ja kysyäkseen, lähteekö Mihail mukaan pakomatalle.

Juho joutui odottamaan yön Mihailia ennen kuin tämä saapui viljanajosta kuorma-autolla. Saatuaan tietää veljensä Volodjan paosta leiriltä ja aiikeesta paeta Suomeen Mihail mietti asiaa yön ja ilmoitti aamulla, ettei hän lähde mukaan pakomatalle Suomeen.

Asian selvittyä Juho matkusti junalla

Toivo ja Juho matkustivat junalla Leningradiin, jossa he odottivat kauan

Arkangeliin, jossa Heikin, Toivon ja Volodjan piti odottaa Juhoa. He olivat odottaneet Juhoa jo muutaman päivän eli ne päivät, jolloin Juho odotti Mihailin vastusta lähdöstä mukaan pakomatalle Engelsissä ja olivat lähteneet Vologdaan.

Palattuaan Arkangelista Vologdaan Juho tapasi rautatieasemalla Heikin ja Toivon, jotka kertoivat Suran ja Volodjan olevan myymässä tavaroita torilla. Veljekset lähtivät syömään ja saunomaan.

Suran myydessä tavaroita Vologdan torilla miliisit kiinnittivät siihen huomiota ja pyysivät Suraa käymään torilla olevassa miliisikojussa passin tarkastamiseksi. Volodja jäi läheisyyteen seuraamaan tapahtumien kehitystä.

Asian selvittyä miliisit kysyivät torilla olevilta lapsilta, että oliko tämän tädin, Suran kanssa muita tavaranmyyjiä. Lapset osoittivat läheisyydessä olevaa Volodjaa ja sanoivat, että tuo setä oli tädin kanssa myymässä tavaroita. Tällöin miliisit pyysivät myös Volodjan torilla olevaan miliisikojuun passin tarkastamiseksi.

Vankileiriltä paenneena miehenä Volodjalla ei ollut passia, mutta Sura oli valmistellut tällaisesta tapauksesta selviämistä jo etukäteen. Hän oli Engelsissä sairaalassa sairaanhoitajana työskennellessään jättänyt polttamatta kuolleen suurin piirtein Volodjan ikäisen ja tuntomerkeiltään hänen tuntomerkkeihinsä sopivan miehen passin.

Hän oli ajatellut, että Volodja voisi käyttää sitä tarvittaessa. Miehen passiin oli merkitty lapsiksi kaksi tytärtä. Niiden nimiä ja syntymäaikoja kysyessään miliisit ihmettelivät, että isä muisti tyttäriensä nimet, mutta ei muistanut syntymäaikoja ja veivät Volodjan miliisi-asemalle tarkempaa selvittämistä varten.

Sura tuli ilmoittamaan veljeksille Volodjan pidättämisestä ja viemisestä miliisi-asemalle. Heikki kehotti Toivoa ja Juhoa lähtemään välittömästi miliisi-asemalle ottamaan selvää tilanteesta ja mahdollisuudesta auttaa Volodjaa pakenemaan.

Toivon ja Juhon tultua miliisi-asemalle Volodja oli aitauksessa ja vartioiva miliisi soitti puhelimella. Toivon ja Juhon nähtyään Volodja pyysi karjalan kielellä

heitä tarjoamaan tupakan ilmeisesti voidakseen tupakkaa ottaessaan yrittää pakkoa. Ennen kuin Toivo ja Juho tajusivat asian, miliisi huomasi Volodjan puhuvan vieraalla kielellä ja lopetti puhelun sekä lähti viemään Volodjaa sisälle selliosastoon.

Toivon ja Juhon palattua Heikin ja Suran luo ja kerrottua asiasta Heikki sanoo, että on heti lähdettävä Leningradiin ja Suomeen. Sura kysyi, että ottavatko veljet hänet ja hänen noin kahdeksanvuotiaan tyttärensä Ljudmilan mukaan pakomatalle. Heikki, Toivo ja Juho olivat vaiti, jolloin Sura ymmärsi heidän epäilevän Suran tyttären pystymistä pakomatkiaan Suomeen. Sura hyvästeli herkistyneenä veljensä ja poistui tyttärensä kanssa.

Tämän jälkeen Sura oli sairaanhoitajana Sorokan sairaalassa ja myöhemmin avioiduttuaan lääkärin kanssa muutti sodan jälkeen Baltiaan.

Vologdasta Heikki, Toivo ja Juho matkustivat junalla Leningradiin, jossa odottivat 3-5 päivää rautatieasemalla lippuluukun vieressä saadakseen junaan nousemiseen oikeuttavan leiman lippuun. Rautatieasemalla miliisit tekivät ratsioita.

Tämän vuoksi veljekset sopivat, että passittomana Heikki olisi keskellä ja passintarkastajien lähestyessä poistuisi huomaamattomasti. Ratsiassa yksi miliisi jäi vartioon ulko-ovelle ja kaksi muuta miliisiä lähtivät kiertämään odotushuonetta tarkastaakseen passit.

Veljesten huomattua tämän Heikki nousi, veti kaulukset pystyyn ja poistui sovitusta rautatiehenkilökunnan käyttämästä ovesta asemalaturille, koska tätä ovea, kulkutietä ei vartioitu ratsian aikana. Junien saapuessa ilmoitettiin, että niissä ei ole vapaita paikkoja.

Vihdoin erään junan saapuessa lippuluukku avattiin ja ilmoitettiin, että junassa on viisi paikkaa vapaana ja veljekset saivat ensimmäisinä jonottajina niistä kolme. Niin he pääsivät lähtemään Petroskoihin. Pakomatkan salaamiseksi veljekset ostivat liput eri kaupunkeihin.

Junaan noustuaan veljekset havaitsivat sen olevan täynnä pohjoiseen matkalla olevia humalaisia sotilaita, etenkin lentä-

jiä. Juna oli pitkä, siinä oli 16-18 vaunua. Ratsioita varten sovittiin, että passittomana Heikki olisi keskellä ja Toivo ja Juho tarkkailisivat ja ilmoittaisivat passintarkastajien tulosta.

Ratsiassa miliisit toimivat siten, että toinen heistä aloitti tarkastukset junan keulapästä ja toinen peräpästä. Kun sitten ratsiassa tarkastajat lähestyivät junan molemmista päistä, Heikki poistui asemalaturille, käveli junan päähän ja nousi siellä vaunuun, jossa oli passit jo tarkastettu.

Koska junissa ei ollut ravintolavaunua, asemilla oli saatavana kraanasta lämmin vettä, jota matkustajat hakivat. Täten Heikki ikään kuin lähti hakemaan lämmintä vettä.

Petroskoissa veljekset hankkivat evääksi leipää ja makkaraa ja jatkoivat junalla matkaa Käppäselkään (Käppäliin). Siellä he jättivät ylimääräiset tavarat matkatavarasäilytykseen ja lähettivät kuitenkin Käppäselässä asuvalle Volodjan sisarelle, jotta hän voisi noutaa tavarat. Käppäselästä veljekset kävelivät viisi kilometriä lähellä Saidomaa olevaan Jalkamaan, jossa piti ylittää järvi.

Passittomana Heikki ei uskaltanut lähteä laivalla, joten veljekset pysyivät erästä naista viemään heidät veneellä järven yli naisen halkojenhakumatalla. Naiselle luvattiin rahaa ja täyttää perillä vene haloilla. Nainen suostui ja oli tyytyväinen veljesten korvaukseen järven yli viemisestä.

Veljesten tavoitteena oli päästä Kortasiin, mutta kun heillä ei ollut karttaa, he suuntasivat erehdyksessä lännen sijasta pohjoiseen Karhumäen suuntaan. Havaittuaan olevansa Tsummäessä he kääntyivät länteen Kelloselkään.

Ennen Kelloselkää he törmäsivät talvehtimispaikkaa etsivään karhuun, joka säikähti ja lähti juoksemaan pois päin ja säikäytti läheisellä pellolla viljanajossa olleen hevosen. Kelloselästä veljekset kävelivät Elmukseen, jossa keittivät teetä ja söivät ja sen jälkeen odottivat iltaa. Illalla veljekset kävelivät yhdeksän kilometriä etelään kotikyläänsä Pyhäniemeen, jonka he kiersivät itäpuolitse, järven puolelta.

Aamuyöllä Toivo ja Juho menivät Filatoville (Filataan) Heikin jäädessä pieneskelemään talon läheisyyteen. Talon emännän avattua oven Toivo pyysi leipää, lihaa ja lusikoita. Emännän annettua leipää, vasta teurastettua lam-

paanlihaa ja kaksi lusikkaa Toivo pyysi kolmatta lusikkaa, jotta Heikkikin saisi oman lusikan.

Emännän ihmetellessä kolmannen lusikan tarvetta Toivo sanoi hänellä muka olevan mukanaan akka ja tämän odottavan talon läheisyydessä. Emännän halutessa myös Toivon vaimon sisälle Toivo sanoi vaimonsa olevan ummikkovenäläisen ja aran eikä siten voivan tulla sisälle. Emäntä antoi kolmannen lusikan. Juho kysyi, että löytyisikö talosta talon tyttären vanhaa koulukarttaa, joka oli kuitenkin ehditty hävittää.

Pyhäniemestä veljekset kävelivät noin 8-10 kilometriä länteen Pyhäniemestä olevalle Kalliolammelle ja sieltä Uloseen (Melaselkään) ylittäen matkalla Semsinjoen siten, että Toivo haki tukilla joen vastarannalta lautan, jolla veljekset ylittivät joen.

Ulosesta veljekset kävelivät Korpijärvelle ja sieltä Lintujärvelle. Matkalla heitä vastaan tuli hevosella sotilaita. Veljekset piiloutuivat havukasan taakse, jolloin sotilaat eivät huomanneet heitä, mutta hevonen haistoi heidät ja katsoi havukasan suuntaan sotilaiden ihmetellessä hevosen kiinnostusta havukasaan.

Veljekset ohittivat Lintujärven sen pohjoispuolitse ja katselivat Lintujärveltä Porajärvelle matkaavaa sotilasautokolonnaa. Suununjoen veljekset ylittivät tekemällään tukkilautalla. Kostamukseen saavuttuaan veljekset havaitsivat, että sinne oli majoitettu sotilaita. Kostamuksessa Heikki ilmoitti, että rajalle oli enää noin kaksi kilometriä.

Neuvostoliiton ja Suomen väliselle rajalle saavuttuaan veljekset tarkkailivat jonkin aikaa, miten rajavartijat valvoivat rajaa. He havaitsivat rajavartiorneissa olevien vartijoiden valvovan rajaa siten, että kaksi vierekkäistä vartijaa katsoivat kiikarilla vastakkain, sitten he kiersivät vartiotornin vastakkaiselle puolelle ja katsoivat sillä puolella vierekkäin olevan vartijan kanssa vastakkain.

Syyskuun lopussa päivällä noin kello 13.30 veljekset ylittivät rajan juoksemalla. Rajan ylitettyään Toivo huudahti, että hän haluaisi nähdä Häkin Illan, Härkösen Iljan, joka oli Suomeen muuttanut Leontjevien naapuri Pyhäniemestä.

Suomen puolella illalla veljekset huomasivat polun, jota pitkin oli kuljettu koiran kanssa. He arvelivat metsästäjän kulkeneen ja lähtivät seuraamaan polkua. He tulivat kämpälle, jossa oli suo-

malainen sanomalehti ja näin veljekset varmistuivat olevansa Suomen alueella.

Seuraavana päivänä illalla veljekset havaitsivat majapaikan, josta oli ikkunat piennetty, mutta oksanraosta pilkotti valoa ja niin veljekset löysivät suomalaisen rajavartioston majapaikan. Siellä oli ylivieskalainen kersantti ja kolme sotamiestä sekä ulkona vartiokoira.

Vartiokoira ei haukkunut, vaan tuli vastaan ja häntää heiluttaen kaartoi sivuun ja alkoi kulkea veljesten perässä vartiotuvalle. Veljekset koputtivat ovelle ja astuivat sisään, jolloin sisällä olleet hämmästyivät. Kersantti kysyi, että montako teitä on kaikkiaan, jolloin veljekset vastasivat, että kolme veljestä.

Kersantti käski hämmäntyneitä sotamiehiä tähtäämään tulijoita aseella tarkastuksen ajan. Veljeksiltä kysyttiin ja tarkastettiin aseistus, heillä oli mukanaan vain kirves ja puukko. Rajavartijat tarjosivat veljeksille leipää ja makkaraa ja kersantti ja kaksi sotilasta lähtivät viemään veljeksiä yhdeksän kilometrin päähän kasarmille.

Kersantti sanoi, että he eivät uskalla jäädä veljesten kanssa vartiotupaan yöksi, sillä venäläisillä rajavartijoilla oli tapana ajaa pakenijoita takaa Suomen puolelle. Aluksi vartijat sanoivat veljeksille, että on tiukasti noudatettava määräyksiä, mm. ei askeltakaan sivulle eikä veljesten tarjoama tupakka kelvannut vartijoille. Vartijat tarjosivat vuorostaan tupakkaa veljeksille, jotka ottivat tarjouksen vastaan ja niin tilanne vähitellen tuli vapaammaksi ja veljestenkin tupakka kelpasi vartijoille.

Matkalla keskusteltiin vapautuneesti. Kasarmia lähestyttäessä kersantti sanoi, että kasarmille menoa varten on jälleen järjestettävä muodolliseen vankienkultetusmuodostelmaan.

Kasarmilla lotat tarjosivat veljeksille muonaa ja heidät majoitettiin yöksi reserviläisten majapaikkaan. Veljekset ihmettelivät sotilaiden iäkkyyttä, jolloin nämä vastasivat, että he ovat tulossa olevan sodan vuoksi armeijaan kutsuttuja reserviläisiä.

Seuraavana aamuna kersantti ja sotamies lähtivät viemään veljeksiä hevosella Möhkön kylään. Vastaan tuli Ilo-mantsista veljeksiä hakemaan lähtenyt poliisihenkilöauto, jossa oli kuljettaja ja poliisi. He veivät veljekset Salmijärven ja Möhkön kautta Ilo-mantsiin, jossa upseeri kuulusteli veljeksiä yksitellen koko yön. Seuraavana aamuna joensuulaiset

poliisit ja tulkki hakivat veljekset poliisiautolla Joensuun poliisilaitokselle, jossa veljekset sijoitettiin eri selleihin.

Joensuun poliisilaitoksella veljeksiä pidettiin noin kuukauden ajan kuulus-teltavina ja toisistaan erillään eri sel-leissä. Kuulustelijat eli tutkijat sanoivat suoraan, että veljeksiä epäillään tekovel-jeksiksi ja vakoilijoiksi sekä kysyivät, kuka heidät oli lähettänyt Suomeen. Joensuussa vartijat käyttivät Juhoa kaupoissa, torilla ja kahvilassa.

Joensuusta veljekset vietiin junan van-kivaunussa samassa sellissä Kontiomäen kautta Kuopion vankilaan. Siellä veljekset sijoitettiin eri koppeihin saman käytävän varrelle. Kuopion vankilassa veljeksiä pidettiin yli kuukauden kuulus-teltavina ja tutkittavina sekä poliittisina vankeina.

Tutkinta-aikana Juho oli merkitty pa-pereihin erittäin poliittiseksi ja Heikki ja Toivo poliittisiksi. Kuopion vankilassa Heikki työskenteli metallipajassa, jossa hän teki mm. shakkinappuloita, Toivo työskenteli puusepänerstaassa ja Juho työskenteli aluksi puusepänerstaassa ja sitten vankilan kansliassa. Kuopion vankilassa veljekset ystäväystyivät siellä siviilivaatteissa tuomiotaan kärsimässä olleen, venäjää osaavan varatuomari Kalle Cajanuksen kanssa.

Kuopion vankilassa Juho kirjoitti Yr-jölle kirjeen, jossa ilmoitti veljesten tulleen Suomeen ja vankilan pappi, pastori Yrjö Nummi postitti sen vankilan kansli-an kautta Suojärvelle. Koska Suojärvi oli evakuoitu, kirje palautettiin ja Juho hä-vitti sen.

Muutaman päivän kuluttua pappi ilmoitti selvinneen, että Yrjö perheineen oli tilapäisesti evakuoitu Suonenjoen koululle ja pyysi kirjoittamaan uudelleen samansisältöisen kirjeen. Juhon kirjoitettua kirjeen pappi lähetti sen. Kirjeen saatuaan Yrjö hämmästy ja lähti samana iltana vaimonsa Annin kanssa Kuopioon.

He saapuivat yöllä Kuopion vankilaan, jonka kansliassa Yrjön ottivat vastaan vankilan johtaja, vartiopäällikkö, osastonjohtaja ja pappi, joka toimi kansliapäällikkönä. Yöllä pappi tuli ilmoittamaan veljeksille Yrjön saapumisesta ja hakemaan heidät kansliaan. Kansliassa vankilaviranomaiset kyselivät veljeksiltä Yrjön kuullen pakomatkaista ja suvusta.

Annin huomattiin olevan eteisessä ja

Valtiollisen poliisin etsivä pidätti Juhon, mutta hän pääsi vapaaksi

hänetkin pyydettiin kanslian. Keskustelun päätyttyä pappi toi veljekset takaisin selliin ja sanoi, että enää ei epäillä sitä, että ette olisi veljeksiä. Kun oli saatu yhteys Yrjöö, veljekset pääsivät samaan selliin.

Yrjö alkoi hoitaa veljesten asiaa ja otti yhteyttä sisäministeriöön ja sisäministeri von Borniin käymällä mm. kaksi kertaa Helsingissä. Ministeri von Born kävi henkilökohtaisesti kuulustelemassa veljeksiä Kuopiossa.

Vankilasta vapautumista valmisteltaessa veljeksille ilmoitettiin, että vankilasta vapautumisen ehtona on työpaikan hankkiminen. Veljekset kirjoittivat asiasta veljelleen Yrjölle Lappajärvelle ja serkulleen Juho Matvejeville Kiuruvedelle.

Molemmat lähettivät veljeksille todistuksen heille hankkimistaan työpaikoista, joista veljekset valitsivat Yrjön hankkimat työpaikat. Tammikuussa 1940 eräänä päivänä veljeksille tuotiin siviilivaatteet ja heidän tavaransa ja kolme tutkijaa lähti viemään heitä Kuopion rautatieasemalle, jossa he tarjosivat veljeksille kahvit.

Junan tultua tutkijat antoivat veljeksille matkaliput Lappajärvelle, jonne Yrjö perheineen oli muuttanut Suonenjoelta ja sanoivat, että kyllä kai te pääsette junalla Kauhavalle ja sieltä linja-autolla Lappajärvelle, jolloin veljeksille selvisi, että he olivat vapaat.

Veljekset majoittuivat yhteiseen isoon huoneeseen Yrjön asuntoon Mantelan taloon Kärnänsaareen Lappajärvelle. Yrjö otti veljesten tuloa vuoksi lomaa ja yli viikon Yrjöllä, Heikillä, Toivolla ja Juholla riitti muistelemista ja kertomista. Lappajärvellä Heikki, Toivo ja Juho menivät metsänhakuuseen Keisalan talon maille noin kolmen kuukauden ajaksi.

Sitten Heikki muutti Kuopioon Heikkisen konepajalle töihin ja Toivo ja Juho lähtivät uittotöihin kesäksi. Loppukesällä Toivo ja Juho menivät töihin Otto Savelan sahalle Lappajärvellä, Toivo taplaajaksi ja Juho apusahuriksi. Yrjö oli talvi- ja jatkosodan välisen ajan linnoitustöissä.

Jatkosodan alettua Yrjö määrättiin paikallispäälliköksi vallatulle alueelle. Suomalaisen vallattua Petroskoin eli Äänis-

linnan sinne siirtyi Heikkisen konepaja ja sen mukana Heikki. Petroskoista Heikki määrättiin armeijan koulutuskeskukseen ja sieltä rintamalle Kannakselle.

Lappajärven työvoimatoimiston päällikkö Antti Rinne otti Toivoon ja Juhon yhteyttä ja esitti linnoitustöitä Kannaksella. Toivon ja Juhon suostuttua heidät lähetettiin Kannakselle linnoitustyöyksikköön numero 9504 Ruskealan Ryttyyn, jonne sijoitetussa autokolonnassa Yrjö oli autonkuljettajana. Rytystä Yrjö, Toivo ja Juho määrättiin Matkaselän ja Sortavalan välisen radan korjaukseen, sieltä linnoitustöihin Taipaleenjoelle ja sieltä radan korjaukseen Käkisalmeen.

Näissä töissä Yrjö oli kuorma-autonkuljettajana. Käkisalmissa Toivo ja Juho määrättiin tulkeiksi siellä olevalle sotavankileirille ja sieltä Jänkajärvelle estämään vihollispartioiden pääsy Porajärvelle. Jänkajärveltä Juho kävi kaksi kertaa pyörällä Pyhäniemessä. Myös Yrjö, Heikki ja Toivo kävivät sodan aikana Pyhäniemessä.

Syksyllä 1941 Toivo ja Juho komennettiin Karhumäkeen, Toivo autonkuljettajaksi ja Juho sahuriksi sahalle. Karhumäessä Toivo ja Juho olivat suomalaisten perääntymiseen, juhannukseen 1944 asti. Karhumäestä Toivo ja Juho tulivat Porajärven kautta Savonlinnaan ja sieltä Kerimäen ja Kesälahden välisellä alueella olevalle linnoitustyömaalle.

Kerimäeltä Juho kävi Jyväskylässä maistraatissa, jossa hänet vihittiin Olga Mirosen kanssa 26.9.1944, vihkijänä oli viran puolesta Matti Soini. Kerimäellä Toivo ja Juho vapautettiin armeijasta ja he tulivat Kauhavalle, jonne Yrjö perheineen oli muuttanut Lappajärveltä.

Kauhavalla Toivo ja Juho menivät viikoksi heinätoihin Maija Kosolan taloon, jossa Yrjö perheineen asui. Kauhavalta Toivo lähti vuonna 1944 Pohjois-Suomeen TVH:lle, Tie ja vesihallitukselle autonkuljettajaksi Ouluun, josta käsin hän ajoi tavaraa Pohjois-Suomessa ja Lapissa.

Syksyllä 1944 Juho muutti asumaan Lapualla Männikön koululle ja kesällä 1945 Sotkamon Talvivaaran koululle. Syksyllä 1945 Juho opiskeli kolme kuukautta Suomen Konttoriopistossa Helsingissä. Kesällä 1946 Juho muutti asumaan

Paakkolan koululle ja lähti töihin VR:lle, Valtionrautateille Rovaniemen rautatienrakennustoimistoon, aluksi toimistotyöntekijäksi ja sitten huoltopäällikön apulaiseksi.

Huoltopäällikön apulaisena Juho hoiti Valtionrautateiden henkilökunnan sähkö- ja vuokranmaksujen perinnän ja vaate- ja jalkinehuollon Rovaniemeltä Kelloselkään. Sitten Yrjö tuli töihin Valtionrautateille Rovaniemelle rautatienrakennustyömaalle työnjohtajaksi ja sen jälkeen Heikki Rovaniemelle Pohjolan Liikenteen autokorjaamoon. Myös veljesten serkku Juho Matvejev tuli Rovaniemelle Valtionrautateille ratatöihin.

Luottamusmies Pekka Naumanen oli esittänyt huoltopäällikön apulaiseksi miestä, jota huoltopäällikkö Veikko Kiuru ei kuitenkaan hyväksynyt, vaan valitsi Juhon tähän tehtävään. Juhon lähdettyä viettämään pääsiäistä kotiin Paakkolaan vuonna 1949 Naumanen ilmoitti Valpolle, Valtiolliselle poliisille Kemiin Juhon olevan Neuvostoliiton luovutettaviksi vaatimia henkilöitä.

Valtiollisen poliisin etsivä ja autonkuljettaja tulivat Paakkolaan pidättämään Juhon. Tarkastettuaan Juhon henkilöllisyyspaperit etsivän mielestä häntä ei ollut aihetta pidättää, mutta autonkuljettaja halusi, että pidätetään ja viedään Kemiin. Kemissä asiasta sähkötettiin Helsinkiin, josta vastattiin, että Juho ei ole etsittävien luettelossa ja asia on kunnossa ja siten hänet voidaan vapauttaa.

Juhon ollessa Kemissä Paakkolassa ollut Toivo lähti välittömästi Juhon pidätyksen jälkeen Rovaniemelle ja kertoi siellä asiasta Heikille ja Yrjölle. Heikki ja Toivo päättivät lähteä Ruotsiin, jonne he menivät Kemin, Tornion ja Haaparannan kautta. Ruotsissa Heikki ja Toivo menivät Hallstahammariin, josta Heikki muutti Västeråsiin ja sieltä Söderhamniin.

Myös Yrjö mietti lähtöä Ruotsiin, mutta keskusteltuaan asiasta Juhon kanssa he päättivät jäädä Suomeen. Rovaniemeltä Yrjö lähti työnjohtajaksi Valtionrautateiden rautatienrakennustyömaille Kainuuseen ja Kymenlaaksoon ja Juho lähti kirjuriksi Valtionrautateiden rakennusmestaritoimistoon Tornioon.

LEO LEVANEN

Kirjoittaja on filosofian tohtori, syntynyt Kemissä ja asuu Tampereella
Jutun ensimmäinen osa julkaistiin Karjalan Heimon numerossa 1-2/2010

Kuujärven Marian rukous ja loitsu

Maria Ignáčova ja Pekka Nazarov kotinsa luona 6.5.2006.

• Kuujärven naiset ovat monitaitoisia, ahkeria, kovan elon eläneitä. Tätä on myös lyydi Maria Matvejevna Ignáčova, eloisa laulaja, loistava näyttelijä.

Maria Matvejevna Ignáčova on kansannaisen perikuva: raataja, perinteenkantaja, kielentaitaja, kansansa karsimykset kuin myös omansa uljaasti kestänyt. Maria on avannut minulle oven siihen karjalaisuuteen, jonka uskoin jo kadonneeksi. Kieli ja perinne elävät kansassa, eivät korkeissa korskakabine-teissa.

Vuosien myötä niin hänestä kuin muistakin lyydinäisistä ja kylän muutamasta aunuksenkarjalaisesta naisesta on tullut minulle sielunsisaria ja henkisiä äitejä.

Maria Ignáčova on syntynyt tammi-kuussa 1929 Kuujärven kunnan Syrjän kylässä. Kylässä oli tuolloin kolmisenkymmentä harmaata hirsitaloa, joista pari oli kaksikerroksisia. Marian koti oli viisiseinäinen eli pirtin ja gornitsan väliseinäkin oli hirrestä. Lapsia perheessä oli neljä. Sota vei isän ja pojat. Kylä on

Kuujärven rannalla, nyt asumaton. Pari jäljellä olevaa taloa on kesäasuntoina.

Maria oppi jo lapsena tekemään peltotöitä. Pellava ja nauris kylvettiin kaskeeseen. Lapset vietiin kaskenpolttoon, isommat puukangilla kääntelivät puita, pienemmät ojassa kastelluilla lehdeksillä löivät maassa etenevää tulta, ettei se karannut metsään. Vaatteina oli pella-vapaita tai palttinainen mekko. Pellava-kääreet ja virsut olivat jaloissa, huivi tai lakki päässä. Kun kuumuus tuli kestä-mättömäksi, juostiin vesiojaan kieriskelemään.

Tuohon aikaan lyydit peseytyivät uunissa samoin kuin lähellä asuvat vepsäläisetkin. Uuni oli sisältä kupolimainen. Pohjalle työnnettiin olkia. Sitten kylpijä ryömi uuniin. Hänelle annettiin puinen vesiaastia ja vasta. Mummo tai äiti kylvetti pienen lapsen, vauvoja työnnettiin leipä-lapiollakin uuniin. Pesuaineena oli koi-

vuntuhkalipeä ja pesimenä niinivihko.

Marian ollessa eräänä päivänä koulussa ja äidin Agvehen kylässä nadon syntymäpäivillä paloi talo. Kotona ollut sisko ei ehtinyt mitään pelastaa, naapurit saivat lehmän ja sian turvaan. Niin paloivat kaiken muun mukana ikonit ja äidin pel-lavasta kutomat punapointaiset käs-paikat. Onnettomuuden jälkeen asuttiin pienessä talossa. Äiti kävi pääsiäisviikolla pesemässä koko kylät pirtit lakea myöten saadakseen perheelle vaatteita ja leipää.

Muiden nuorten mukana Maria joutui 15-vuotinaana metsätöihin parinkymmenen kilometrin päähän Mägrätjärvelle. Vaatetuksena oli kumisaappaat, villaiset nilkkasukat, pellavaiset pitkät housut ja hame, jonkinlainen pusero ja huivi ja lapaset.

Työssä kastuneet vaatteet jäätivät

Marian kouluaikana pidettiin luterilaiset uskontotunnit

tönköksi. Leipää ei ollut, päivällä pais-tettiin nuotiolla perunoita. Pokasahalla yritettiin kaataa puita, kaksi ihmistä ai-na yhdellä sahalla sahasi. Tytöt sahasivat puuta neljältä puolelta, mutta puu vaan pysyi pystyssä. Työnjohtaja tuli apuun.

Toisena päivänä saatiin puu kaatu-maan konkelolle, kaikkiaan seitsemään puuta siihen sumaan kaadettiin kuin laavuksi. Sitten taas miehet saivat kaa-dettua puut maahan saakka ja tytöt sahasivat oksia viikon. – Vaan mitäpä tuosta, illalla laulettiin ja tanssittiin. Tu-li sekin päivä, että kaupasta sai ostaa leivän. Kolme tyttöä söi suuren leivän, margariinia palasen päälle ja sokeria ri-poteltiin mauksi.

Seuraava työpaikka oli kotikylän kol-hoosin navetta. Lehmiä oli 30 ja hiehoja 20, karja oli sijoitettu viiteen navettaan. Vesi kannettiin korvoilla korento olal-la, aina kaksi tyttöä parina. Samoin kan-nettiin hauteet, ruumenista, keitetyistä perunoista ja kourallisesta jauhoja hau-dutettu juoma. Heinät olivat yläkerrassa sarailla. Lehmät lypsettiin käsin. Maito piti kantaa tonkassa kilometrin päähän Solan kylän meijeriin, ja taas kaksi tyt-töä parina kantoi tonkkaa.

Maria työskenteli sitten ruokalassa ja sairaalassa.

Mariasta tuli Nazarovin Pekan emän-tä Yličin kylään vuonna 1962. Kummal-lakin oli jo nuoruuden liitto takanaan. Marialla oli tytär ja Pekan kanssa hän sai pojan ja tyttären.

Maria työskenteli sovhoosissa karjak-kona. Lehmiä oli 200 jaettuna neljään ryhmään, joita kutakin hoiti kaksi kar-jakkoa. Lypsettiin lypsykoneella. Aamul-la lypsettiin neljältä. Sitä ennen oli koto-na jo pitänyt lypsää oma lehmä. Päivällä lypsettiin yhdeltä suurimaitoiset lehmät ja illalla aloitettiin viideltä ja iltakymme-neltä, joskus myöhemminkin, pääsi kotiin. Muatuska tai nado oli lypsänyt leh-män.

Maria söi ja pesi astiat, miehen sisaren piti päästä nukkumaan, koska hänen pi-ti aamulla joutua ruokalaan tekemään ruokaa 160 ihmiselle – yksin. Ei Mari-an työpäivä pelkästä navettatyöstä tul-lut täyteen: kesällä tehtiin päivällä hei-nää omalle karjalle. Ruoka-aikana Maria kertoi uinahtaneensa, pyysi miehen ja

Lyydien laulukuoro Pit'k Randaane esiintyi kirkon vihkiäisissä 20.7.2005. Maria Ignačova on pappi isä Mihailin edessä.

pojan varjelemaan hänet käärmeiltä, joi-ta oli paljon.

Työuransa loppuksi Maria syötti pari vuotta turkistarhalla minkkejä ja hopea-keittuja.

Maria Ignačovan uskonto on kansan-uskon ja kristinuskon sekoitus. Uskon-elämä on Darja-äidiltä opittua. Marian syntymän aikoihin kommunismi tuli ja hulmautti Kuujärven kylät uuteen järjes-tykseen.

Syrjän kylässä ollut kirkko oli juuri pa-lanut. Kylissä oli tsasounat, ja ne otettiin muuhun käyttöön. Maria kävi suoma-laismiehityksen aikana koulua. Hän opi-suomeksi. Koulussa pidettiin luterilai-set uskontotunnit sekä ennen ja jälkeen ruokailun rukoiltiin.

D'ogensuussa ja Paloniemessä oli kummassakin talo, jossa oli suljetuista kirkkoista tuodut suuret ikonit ja vanha mies opetti koululaisille ortodoksuskon-

toa kahtena päivänä viikossa koulun jäl-keen.

Maria ja Pekka löysivät asunnon D'ogensuusta puisesta paritalosta. Keiti-tiön hellannurkassa katon rajassa on kul-mastaan lohjennut silmään ammuttu Ka-zanin Jumalanäidin ikoni, virpovitsat koristeenaan. Vitsat vaihdetaan kerran vuodessa, virboi-pyhänä.

Aamuisin Maria ottaa lääkkeensä keiti-tiön pöydän ääressä. Sitten lukee kol-meen kertaan lyydiksi: Pyhä D'umal, pyhä Vägev, pyhä Kuolematoi, armasta meid. Sitten hän lukee Isä meidän -ruko-uksen venäjäksi ja ristii ikoniin päin.

Mäen päällä Marian ja Pekan talon lä-hellä on Kuujärven uusi kirkko. Silloin harvoin, kun siellä on palvelus, Maria osallistuu siihen. Pekka kävi kirkossa pari kertaa.

Marian uskontoon kuuluvat myös lah-tijat: izändaazet ja emändaazet ja näiden apulaiset kazakad ja kazaihhad.

Kodinhaltijalle Maria asettaa ikkuna-laudalle leipäpalan. Keväällä kasvimai-ta kylväessään hän pyysi maan izändää ja emändää antamaan hyvän sadon. Kun lehmä kantoi tai sika porsi tai muuten hankittiin uusi eläin tahnalle, niin kes-

kellä huonetta seisoen Maria luki: Tahnan izänd, tahnan emänd, tahnan kazakad i kazaihhad vard'oidkad mustad, valged ziiivat.

Maria on myös parantaja. Mikä on tulut tulesta, tuulesta tai vedestä, sen hän loitsun lukien parantaa. Kanssamatkaajani, puoliksi lyydi Klemolan Raija nyrjäytti nilkkansa. Kolme kertaa Raija kävi Marian parannettavana, ja tämä luki loitsun: "D'yry d'yrähd, mua d'yräht..." ja lopuksi rituaalisesti sylki – se oli aamen. Myös – šamaanien parannusloitsuihin kuuluu sylkeminen.

Lyydit kunnioittavat vainajiaan ja pyytävät heiltä apua, niin Mariakin.

Loppiaisiltana 18. tammikuuta Maria tekee liidulla ristin ikkunan ylä- ja alapuiteeseen ja molempiin reunalaitoihin pyytäen Jumalaa suojelemaan kotia ja perhettä. Näin tehdään joka ikkunaan ja oveen.

Jyrinpäivänä 6. toukokuuta tehdään

tervalla ristit navetan kamaan ja kynnykseen ja kumpaankin pihtpuoliseen ja pyydetään Jumalan siunausta. Tämä on aurinkokultin jäännös, aurinko tekee joka vuorokausi kierroksensa.

Lauantai-iltana saunotaan. Monet kerrat olen Marian kanssa kuuman kylmän kylpenyt miesten jo saunottua. Lankkupolkua kiirehdämme pyyheliinat kainalossa saunaan hirvittävän suuren Tysonkoiran rimpuillessa haukkuen paksulla ketjulla kiinnitettynä koppiinsa.

Maria pyytää ensin Jumalaa siunaamaan kylpymme. Kun olemme vastalätkimisten jälkeen peseytyneet, Maria

Maria Ignačova tyttärensä Zannan kanssa saunan jälkeen 28.2.2009

kiittää kylän izändää ja emändää ja kazaikoita ja kazaihhoja.

Kotona joku valveilla oleva toivottaa "slohkim paru – kevyitä löylyjä". Kärryrydymme huopiin ja nukumme hetken. Koko perhe nukkuu.

Pukeuduttuamme Maria tyttärensä Zannan ja miniänsä Nadjan kanssa katta pöydän. Naiset ovat koko iltapäivän hääränneet keittiössä.

Pekka tai vävy Nikolai kaatoi juomat: Marialle ja minulle viiniä, muille vodkaa, nuorisolle mehua. Ilta kuluu rattoisasti herkkupöydän ääressä nautiskellen.

Jossain vaiheessa aina päästiin lauluihin. Pekka saattoi temmata harmonikan tai muuten vaan lauloi suomalaisten soitilaitten opettamia lauluja: "Siniristolippumme.." Maria laulaa loistavia sooloja. Hän on kääntänyt lyydiksi monta venäläistä laulua.

Hän toimiikin laulukuo-ro Pit'k Randaazen esilaulajana. Naiset ovat laulaneet naljaten miehistä Stalinia säästämättä, tai Suomen sotilaista: "Aseman kello löi kolme kertaa ja silloin se juna lähti. Silloin se Suomen hulivilipoika sen Karjalan tytön jätti." Aijjai, mei pojat Karjalas! Vaan sydäntä lämmitti, kun yhdessä heläytimme: "Jo Karjalan kunnailla...", lauluamme nauhalta kuunneltunakin sydän värisee: me olemme karjalaisia! Tee-tarjoilun jälkeen lähden majapaikkaani, johon nuoret minut pimeän aikana saattavat. Siellä jo emäntäni, vepsätär, eläkkeellä oleva rehtori minua odottaa.

Pekan kuoltua keväällä 2008, oli Maria hetken kuin yksyksissä. Vuosikymmenet oli miehensä kanssa lyydiksi puhunut. Nyt koti oli tyhjä. Lähellä asuva tyttären perhe muutti Marian luo ja miniä Nadja heidän asuntoonsa.

Mariasta näkyy, että hän on nyt elämänsä illassa onnellinen: hänellä on hyvä tytär, joka osaa lyydiä melko hyvin, venäläinen vävy ymmärtää lyydiä ja on ihmisenä mitä parhain. Tyttären poika opiskelee Petroskoissa ja tytär lopettelee kouluaan Kuujärvellä. Maria osallistuu vielä ruuanlaittoon, ja kerkeästi syntyvät häneltä monenlaiset herkkupiirakat. Monena talvena hän kutoi mattokankaan. Ja ainahan Pit'k Randaazia pyydetään laulamaan ja tanssimaan Kuujärven kadrillia.

MARJUKKA PATRAKKA

K. Hildén - 2

Taiteilija Kaarlo Hildénin tytär Irja Ruukonen pitää entisen isänsä värikylläistä töistä.

Impilahden kirkko
Kaarlo Hildénin grafiikassa.

Kaarlo Hildénin
Omakuva.

Laatokan maisemat säilyvät Kaarlo Hildénin taiteessa

• Impilahden maisemat Laatokan pohjoisrannalla tekivät suuren vaikutuksen nuoren Kaarlo Hildénin mieleen. Hän kuvasi niitä myöhemmin taiteessaan ja hakeutui samanlaisten jyrkkien kalliorantojen äärelle myös muualla Suomessa.

Kaarlo Hildén eli vuosina 1886–1963. Ensimmäiset vuotensa hän vietti Karjalassa Kurkijoella, mistä hänen perheensä muutti Impilahdelle. Hildénin isä toimi lääninagronomina ja perheen kotipaikaksi tuli Impilahti Laatokan pohjoisella rannalla.

Koulunsa Kaarlo Hildén kävi Sortavallassa. Hän oli Sortavalan lyseon oppilas vuosina 1897–1904. Vuodet olivat niitä, jolloin autonomisessa Suomessa oli meneillään ankara venäläistämiskausi. Ne kohdistuivat erityisen voimakkaasti juu-

ri Karjalan alueen kouluihin.

Venäjän kielen tunteja lisättiin roimasti, tarkastustoimia tehostettiin ja hallinnolle epämieluisia opettajia erotettiin. Yksi tehtävästään pois joutuneita oli lyseon silloinen rehtori Oskar Forsström (myöhemmin Hainari). Hän joutui eroamaan vuonna 1904, eli samana vuonna, jolloin Hildén lopetti koulunkäyntinsä.

Kaarlo Hildénin isä on suuri luonnon ystävä, ja perhe retkeili paljon Impilahden jylhissä maisemissa. He kulkivat usein ihailemassa maisemia korkeil-

la paikoilla. Myös I. K. Inha liikkui kameroineen samoilla paikoilla. Hän on kuvannut Impilahden seutuja uhkean kauniiksi vuoristomaisemiksi. Samat maisemat tekivät suuren vaikutuksen nuoreen Kaarlo Hildéniin. Näin Inha kuvaa seutuja:

”Mantereen rannoilla ja maavesien saarilla sen reheväkasvuista vuoristaisuudestaankin huolimatta, mutta ulkona meren reunassa jylhää, uhkaavaa... Niillä salmilla, jotka kapeina ja jyrkkärantaisina pistävät ulkovyöhykkeestä saaristoon, on vielä alussa vakava, melkeinpä pelokas leimansa, mutta syvemmillä ne suojaisiin selkiin ja rehottavaan kasvistoon yhtyessään lauhtuvat hymyksi ja rosoinen kallioseinäkin on siellä vain kuin näyttämökoriste. Semmoista on kapea Impilahti, semmoista Syskyänlahti ja monet muut lahdet samalla rannikolla. Lahtien perukoista jatkuvat maan sisään viljelyslaaksot, siellä ovat suuret kirkot ja kylät kunnailaan.”

Hildénin lapsuusperheeseen kuului neljä poikaa ja yksi tyttö. Pojat rakensi-

Irja Ruokonen on myynyt hiljattain useita isänsä töitä

vat itselleen myös purjeveneeseen ja purjehtivat sillä Valamon luostarisaarelle. Munkit olivat lähes ummikkovenäläisiä, vaikka luostari Suomeen kuuluikin. Se oli harrastunnelmainen ja suljettu yhteisö.

Pojat olivat munkkien luona jopa yöttä ja söivät munkkien kanssa samoista keskelle pöytää asetetuista kulhoista tataripuuroa, joka kastettiin öljyyn. Myöhemmin Hildén hahmotteli Laatokan maisemia esimerkiksi etsauksiin, jotka Helsingin yliopiston Karjalainen osakunta häneltä tilasi. Hildén on ikuistanut töihinsä mm. Pullinvuoren ja muuta Laatokan rantaa sekä Impilahden kirkon.

Mutta kuka oikeastaan oli taiteilija Kaarlo Hildén, jota edes moni taiteen ystävä ei muista nykyisin? Harva tietää, että hän on uranuurtaja, joka palkittiin ansioistaan Pro Finlandia -mitalilla vuonna 1956. Valtion taiteilijaeläkkeen hän sai vuonna 1960.

Häntä ja hänen perhettään paremmin ovat kansallisen historian muistiin jääneet monet hänen sukulaisperheensä, joita olivat mm. Järnefeltit, Melartinit, Liliukset ja Holmbergit.

Kaarlo Hildén oli innostunut piirtämisestä ja maalaamisesta jo kouluaikoihin. Hän sai kannustusta taiteellisilta sukulaisiltaan, esimerkiksi säveltäjä Erkki Melartinilta, joka harrasti maalaamista myös itse.

Varsinaiset taideopintonsa Kaarlo Hildén aloitti syksyllä 1907 Taideteollisuuskeskuskoulussa Helsingissä. Hän joutui kuitenkin keskeyttämään ne jo yhden lukukauden jälkeen. Virallinen syy on opiskelurahojen puute, mutta myös toisenlaista tarinaa kerrotaan.

- Hän itse sanoi, että joutui lähtemään koulusta, kun piirsi opettajan rintakuvan, jolle teki sarvet päähän, kertoo hänen tyttärensä Irja Ruokonen.

Irja Ruokonen tietää myös kertoa, että hänen isänsä piirsi lapsena miltei koko ajan. Poika istui lattialla paperi edessään erilaisia kuvioita hahmotellen.

Vuonna 1922 syntynyt Irja-tytär on 87-vuotias ja asuu Helsingin Punavuorella samassa asunnossa, jossa hänen

isänsäkin aikoinaan eli. Seinät ovat täynnä maalauksia ja grafiikkaa, joista suurin osa on isän käsialaa, mutta myös joidenkin muiden taiteilijoiden. Muutama teos esittää aivan lähimaisia, kuten Hieta-lahden telakkaa.

Irja Ruokosella on ollut kaikkiaan 178 isänsä töitä, joista hän on osan myynyt ihan viime aikoina. Irja Ruokonen on myös toimittanut isästään kirjan, joka ilmestyi vuonna 1994. Vanhin Irjan omistama grafiikanlehti on vuodelta 1914, mutta töitä on löytynyt jopa vuosilta 1910-1912.

Palataanpa vielä isän nuoruusaikaan. Hän hakeutui töihin Lilius & Hertzbergin kirjapainoon, joka sijaitsi Helsingissä Annankadun ja Bulevardin kulmassa. Suhteita yritykseen oli, sillä isoäiti oli Liliuksia. Kirjapaino lähetti Kaarlon kirjapaino-oppiin Englantiin, missä nuori mies oppi faktorin ammatin sekä valokuvien käsittelemisen eli retusoinnin. Samalla syventyi innostus taidegrafiikkaan. Hän pääsi myös seuraamaan grafiikan opetusta paikallisessa taideakatemiasa.

Taidegrafiikka eli 1900-luvun alkuvuosina ensimmäistä nousukauttaan Suomessa. Hildén kuuluu Suomen Taidegrafiikat -yhdistyksen ensimmäisiin aktiiveihin. Hän ei kuulunut ensimmäiseen hallitukseen, mutta hän toimi rahastonhoitajana vuoteen 1957 asti.

Myös moni muu taiteilija innostui tuohon aikaan grafiikasta. Nimistä voi mainita vaikkapa Akseli Gallen-Kallelan, A.W. Finchin, Eero Järnefeltin ja Hugo Simbergin. Taiteilijoilla ei kuitenkaan ollut omaa prässää, joten he painattivat työnsä Lilius & Hertzbergin kirjapainossa. Heistä tuli Hildénin asiakkaita.

- Isä oli taitava painaja. Hän oli taiteilijoiden keskuudessa arvostettu ja kaikki kävivät hänen luonaan. Hän oli myös kiltti ja neuvoi muita. Hän ei ollut mikään oman edun tavoittelija, Irja Ruokonen kertoo.

Kaarlo Hildén eteni kirjapainon työjohtajaksi, mutta hän ei viihtynyt esimestehtävissä. Hän jäi pois työpaikasta ja perusti oman valokuvien korjailuaterleen, jota hän piti 1920-1930-luvuilla. Täydennystä taideopintoihin Hildén sai

A.W. Finchin yksityisoppilana.

Vuoden 1920 paikkeilla Hildén suunnitteli ja rakensi itselleen syväpainopressin. Irja Ruokosen mukaan monien tunnettujen graafikoiden 1920-30-lukujen tuotanto on Hildénin vedostamaa. Niminä ovat esimerkiksi Hjalmar Hagelstam, Eemu Myntti, Mikko Oinonen, Jalmari Ruokokoski ja Toivo Talvi.

Hildén teetti kaikkiaan kymmenen vedostuslaitetta, jotka hän myi kollegoilleen ilman voittoa. Irja Ruokonen on luovuttanut itsellään olleen prässin erälle taiteilijalle, mutta hän haluaisi kiihkeästi tietää, missä loput yhdeksän mahtavat tänä päivänä olla.

Irja Ruokosen mukaan karjalaiset maisemat olivat tallentuneet suoraan johonkin erittäin syvälle hänen isänsä tajuntaan. Siksi perhe halusi myös Helsinkiin asetuttuaan viettää aikaa samankaltaisessa ympäristössä. Kesäpaikaksi tuli Inoon Barösund.

Kaarlo Hildén avioitui ensimmäisen kerran vuonna 1914, mutta vuonna 1920 hänen vaimonsa ja pikkuinen tyttärensä kuolivat keuhkotautiin. Uuden avioliiton hän solmi vuonna 1922 ja Irja-tytär oli ensimmäinen lapsi uudesta liitosta. Äiti oli työskennellyt ennen maan itsenäistymistä Suomen suuriruhtinaskunnan postissa ja ollut koulutuksessa Venäjällä. Hän siis puhui venäjää, mutta myös suomea, ruotsia ja saksaa.

Irja Ruokosen mukaan hänen isänsä ei ollut mikään taiteilijaboheemi, joka olisi istuskellut kuppiloissa taiteilijakollegoidensa kanssa. Ennemmin hän oli huolehtiva perheenisä.

Monet Impilahtea esittävät kuvat ovat 1920-luvulta. Karjalan muistoja on myös Irja Ruokosen sormuskivissä. Hänellä on kaksi sormusta, joissa kummassakin on kolme isän Jäniskoskesta löytämää helmeä. Irja sai helmet talvisodan aikaan.

Paitsi Karjalaa Hildénin työt kuvaavat jopa Espanjan ja Norjan vuonojen maiseimia. Grafiikan tekemisen ohella Hildén maalasi akvarelleja. Irja Ruokosen arviomukaan vesivärejä oli helpompi kuljettaa matkoilla mukana kuin öljymaalauksivälineitä. Öljymaalauksia Hildénillä on vain vähän.

Irja pääsi isänsä mukana paitsi Lappiin myös Pariisiin ja Espanjaan saakka. Yksi Hildénin töistä kuvaa Irjaa Pariisissa (1949). Kesämaisemien lisäksi useat työt kuvaavat lumisia puita.

AILA-LIISA LAURILA

Viijen vuvven aigah Čičiliuškulazet ollah valmistettu nelli spektaklii, spektakliloin kel čičiliuškulazet on ajeltuym-bäri Karjalua, käydih Tverin Karjalahgi, oldih kaksi kerdua Suomes.

Muamankielen suvaičus oman ottau

Čičiliušku tyttiteatru täytti viizi vuotta. Vie viizi vuotta tagaperin ni smiettie ei suannuh, ku meigäläzil voi roita oma tyttiteatru. Iče rahvasgi, kudamat oldih teatrua perustamas, vähäzel ebäiltih da varattih ottavumah uudeh ruadoh, eihäi

olluh tuommostu teatrua karjalazil nuoril olemas iginäh, algua tuli ihan tyhjäs.

Ga oman muamankielen da kultuurin suvaičus otti oman. Se autoi dai tänäpäigi auttau Čičiliuškulazii suures oman rahvahan hyväkse luajittavas ruavos. Ke-

vätkuun 27. päivänny Čičiliušku, ainavo maailmas nuorižon tyttiteatru, kudamas tytit paistah karjalakse, jongoi täytti viizi vuotta. Suuri pruzniekku piettih Rahvahallizien kultuuroin keskukses.

Kahten kuun aigah oli luajittu tozi suuri ruado

Juuri kevätkuun 27. päivänny, konzu kaiken mieron rahvas pietäh Kanzoinvälisty teatroin päiviä, on perustettu Čičiliušku. Sinäpäin enzi kerdua nuoret kerryttih yhteh miettimäh omua tuliedu ruaduo.

- Tulin sille kerähmölle, pertis oli kolmetostu hengie, minä nellästostu. Kyzyn kaikil: tiijättögo mibo päiviä tänäpäi on, ga vastavustu jovvin vuottua, kaikin istuttih vaikkani. Minä kerras pahastuin, mustelou Čičiliuškun alalline ohjuaju Natalja Golubovskaja.

Tänäpäi joga toine teatras tiedä da mustau tämän päivän. Se on Čičiliuškulazile nygöi kahteh kerdah pruzniekku.

Suaja oma tyttiteatru karjalan kielel Pekka Zaikoval, sillozel Karjalan Rahvahan Liiton piälököl, oli mieles äijä enne tädä keravuo.

- Kehoitin Linnan tyttiteatrua ozutamah spektakliloi karjalan kielelgi, ga sudre kai. Kielieniekkua sie ei olluh dai minun kehoitus vikse kummatti heidy. Sit rubein miettimäh: a ku opastujien väil oppie luadie se, sellittä Pekka Zaikov.

Juuri Pekka Zaikov yhtes Karjalan Rahvahan Liiton rahvahien kel suadih ezmäi omah puoleh Rahvahallizien kultuuroin keskuksen ruadajii (keskuksen piän al tänäpäigi ruadau teatru), sit ammatillizen ohjuajan da taidoilijan, kehotettih nuorii tulemah teatrah. Eibo se olluh helpo ruado.

- Mustandal mustan sen päivän, konzu minule soitettih da kehotettih johtamah tyttiteatrua, kudai pidi ihan tyhjäs suaja alghu da se pidi olla karjalan kielel.

Opin hyväzilleh sellittä, ku tyttiteatru ei ole vai ohjuaju. Sih pidäy taidoilijat, muuzikot da vie äijy midä muudu. Passibo la teile, ku mustitto minuu, ga muga loitokse emmo piäze, sanoi Natalja Golubovskaja, kudai ku ottavunnou ruadoh, ga sit se pidäy hänele putilleh da hyvin vai ruadua.

Meigäläzet painettih omua, ruttoh kävähettihes Linnan Tyttiteatrah, löyttih ammatillizen taidoilijan, Marina Zlenko suostui tulemah abuh, sit tuaste soittamah Natalja Golubovskajale.

- Marinan nimen kuultuu vačču mi-

nun vähäzel pehmeni. Olgah, lähten la kačon hos nennii nuorii. Nikui en voinuh ellendiä, mikse nygözile opastujile pidäy tyttiteatru. Sil enzimäzel keravol, hyö yhtytottu töntötettih, kui kai rodieu hyvin. Konzu heil kai rodieu hyvin da roinnougo, duumaičin.

- Hyö konzu vai ruvettih sanomah, kui äijäl hyö suvajah omua muadu, kui hyö tahtotah nämmien tyttilöin kel ajelta loittovimih karjalazih kyläh da harjaittua omah kultuurah lapsii, minun taba lauh-tui, jatkau paginua Natalja Anatoljevna.

Tämä 27. kevätkuun vastavus oli enzimäine Čičiliuškulazien vastavus, a 6. kezäkuudu nuoret kerättih meigälästy rahvastu jo omale enzimäzele spektaklile. Kahtes kuus oli luajittu Kui hukku vazale muamannu oli -ozutelmu. Sinä kezäpäivänny Rahvahallizien kultuuroin keskus oli täčöi täyzi rahvastu. Rahvas kerryttih kaččomah "Kui hukku vazale muamannu oli" ezmäi vienankarjalakse, sit oli pikkarine väli, nikudai kaččojis ei lähtenyh iäre, sit sama spektakli oli livvikse.

- Oligo kyynälädy dai iluo sen enzimäzen spektaklin jälles, meil dai rahvahil. Meidy kiitettih, meis kirjutettih lehtilöis, paistih raadivos. Tämän jälles minul rouno ku siivet kazvettih, mustelou Čičiliuškun ohjuaju.

Kahten kuun aigah oli luajittu tozi suuri ruado. Pidäy mieles pidiä se, ku ennepäi nikudai nuoris ei olluh oppinuh mostu artistan leibiä. Hyö ei maltettu liikkuttua tyttilöi, heil ei olluh neruo laval pagizendas. Sih kaikkeh tuli opastuo da äijän ruadua. Opastuttihgi, ku ylen tahtottih iellehpäi livuttua omua kielder da kultuurua.

- Nämmil vuozil hyö ruvetanneh vai lauččua painamah libo seiniä nojuamah, minä sen kerras näin da käsken ruadoh. Tämän ližakse teatras joga pikoi pieni ruadoinegi ainos pidäy silmäl pidiä, kačču, ollahgo sen libo tämän luajittu. Viipannet käil, unohtannet tarkistua, tolkuu ruavos ei rodei, lujoittau Natalja Golubovskaja.

Teatran hyvät tulokset, kai midä tänäpäi maltetah Čičiliuškulazet, on enne kaikkiedah Natalja Golubovskajan

suavutus. Naine piäle nellänkymmenen vuvven on olluh tyttiteatroin leivis. Čičiliuškun ohjuaju on kahten korgeviman opastuksen suannuh, opastui Teatralizes akadeemies, ruadoi Linnan Tyttiteatras.

- Vie sil enzimäzel keravol Natalja Anatoljevna on suannuh minuu omah puoleh. Kerras nägyi, ku häi on hyvä organizzaatoru. Sen ližakse tunnuttih hänen artistizmu, harizmu, häi oli varmu omas ičes da omile sanoile ižandy. Hänen vaikutusvaldu minuh oli suuri, sendäh tahtoin jatkua ruaduo tyttiteatras, sanou Alina Čuburova, kudai on Čičiliuškun enzi päivis lähtijen.

- Natalja Anatoljevna autoi löydiä iččie laval, kazvatti meis rohkevuttu, myö heitimmo varuandan, lujoittau jyškyjärveläine Marija Urbanovič, teatrah häi tuli 2006 vuvvel enzimäzel kursal opastujes.

Nämmien vuozien aigah Natalja Anatoljevna rodih omile kazvattiloile hyväkse ystäväksegi, nevojakse. Sil ristikanzalluo voit tulla kyzymäh abuu da nevvuo.

- Hänen da teatran hyvyös myö emmo vai opastunnuh teatran neroloih da viizahuksih, ga myö opastuimmo elämäh toizin, olemah toine tostu ezin, maltamah pagizemah suuren rahvasjoukon ies. Smietin sidä mielder ollah kai Čičiliuškulazet, jatkau paginua Alina Čuburova.

Natalja Golubovskaja iče on ammatilline ristikanzu, hyvin tiedäy da maltau oman ruavon, ga moizien rahvahienke ruadaugi.

- Minul on hyvämieles, ku olen suannuh teatrah moizii ammattiniekkoi kui Marina Zlenko, Oleg Gurejev, Boris Kudr'avtsev, Jana Žemoitelite. Vai nerokkahien ristikanzoin kel voibi hos kudaitahto ruado luadie. Minä sellitän heile, midä tahton, hyö ainos ellendetäh minuu dai luajitah, kui pidäy, löyhkäy Čičiliuškun ohjuaju.

Nämä kuulužat rahvas ollah autettu čičiliuškulazii nämmien vuozien aigah: Oleg Gurejev on kirjatannuh hyvä muuzikkua, Marina Zlenko da Boris Kudr'avtsev luajittu čomii tyttilöi, Jana Žemoitelite kirjutannuh "Varoin" da

”Samvuaran” käzikirjutukset. Hyö karkin pruzniekkupiän suadih kiitändykirjazet Rahvahallizen poliitiekän ministerstvaspäi.

Magavol suabru ei nouze, sanotah karjalazet. Ruadua Čičiliuškun nuoril tulou kogo aigu, repetitsieloil dai niilöin jällesgi.

- Meijän ohjuaju ainos sanou, teatras laškus on ruavon vihaniekku. Pidäy äijän ruadua koisgi. Toiči tulet repetitsien jälles, kudamal ei kai olluh hyvin, sit mietit, midä olet pahoi luadinuh, kus olet hairahtunnuh. Tyttii rouno käis piet da vie kerran kois harjoittelet. Konzu suat uvven roulin, rubiet eččimäh rahvahi tyttih koskijua. Mietit sen iändy, tabua, liikutustu, sanou Marija Urbanovič.

- Kois puaksuh kävelen pertii myö da panen sanat mustoh, yhtel aigua mustelen kogo spektaklii. Gu ollet spektaklis piäroulis, ainos pidäy mustua kogo spektakli. Hoival ei piäze, sanou Il’u Mošnikov.

Nämä harjoittelut äijäl autetah Čičiliuškulazii kielen opastundasgi. Hyö opastutah uvvet sanat, ruvetah parembah pagizemah. Hyviä oigiedu karjalan kiely teatras ainos on pietty silmäl, nuorien kel yhtes ruatah heijän vahnembat ystävät, kel kohendella da auttua on. Sanakse, äijät Čičiliuškulazet teatras opastuttih pagizemah toizel murdehel, livgiläzet ruvettih maltamah vienakse, vienankarjalazet livvikse. Teatras toiči tulou ezittyö mollembil murdehel.

Kaikkiedah viijen vuvven aigah teatras harjoittelemas oli enämbi kahtukymmendy nuordu. Tänäpäi Čičiliuškus on kaksitostu hengie, kolme niilöis Alina Čuburova, Natalja Antonova da Ol’ga Karlova ollah Čičiliuškus sen alustandan päiväs algajen.

- Čičiliušku on pieni, elostu suvaiččii elätti. Ku sil katkattaneh händy, lyhyöh aigah sil kazvau uuzi. Samoin meijän teatralgi, ku sil leikatanneh händy, sil kerras uuzi kazvau, teatrah tulou uuzi polvi, joga vuottu tulou uuttu nuordu, sellittäy Pekka Zaikov.

Natalja Golubovskajal tuli mielel olis suaha oma studii, kus suas opastua nuorii ihan allus algajen, hyö sit jo tuldass

Čičiliuškuh valmehinnu artistoinnu. Ohjuajal oli jo paginua Suomelas-ugrilazen školan, Rahvahallizien kultuuroin keskuksen ruadajien kel, ga dielot vie ei eistetty nikuduah puoleh.

- Tämä on kaikkien karjalazien dielo, kaikil pidäy ruveta miettimäh studien perustandua, lujoittau teatran ohjuaju.

Viijen vuvven aigah Čičiliuškulazet ollah valmistettu nelli spektaklii: ”Kui hukku vazale muamannu oli”, ”Sini-pedru”, ”Varoi” da ”Samvuaru”. Joga spektakli hos ei ole juuri karjalaisaihiene, ga koskehes sih. Kai omat spektaklit Čičiliuškulazet ollah luajittu Karjalan kultuuruministerstvan kannatuksel. Teatran vuozipäivälegi pidi olla uuzi Firsovan mugah luajittu spektakli, ga pahakse mielekse, varua sih niškoi ei suadu.

Nämmien spektakliloin kel Čičiliuškulazet on ajeltu ymbäri Karjalua, käydih Tverin Karjalahgi, oldih kaks kerdua Suomes. Suurdu abuu omih ajeluksih teatru suau Karjalan Sivistysseuraspäi. Nämmien vuozien aigah teatru oli nellästostu ajelukses, sil oli läs sadua ezitysty, päiväs toiči tulou ezittyö kaksi-kolme kerdua.

- Teatral ei sua ruadua pertis, hos sih rubieugi tulemah rahvastu. Teatral pidäy ajella. Piälinnas voibi ostua lippu da kävvä teatrah, kylih artistat harvah piävytänneh, lujoittau teatran ohjuaju.

Joga kohtas meigäläzii hyvin otetah vastah. Rahvas suu avvoi, kyynäsilmiss kačotah nuorii. Jogatoizel on hyvämieles kuulta omua muamankiely nuorien suus.

- Kunne vai emmo tule, enzimäine kyzymys on: kui kaiken tämän luadie. Ainos sanon: dramaturgien työ lövvätö, maltanetto kiely - kiännättö midägi. Teil enzikse pidäy olla tytit, ilmai niilöi ei ole tyttiteatrua. Voin auttua, nevvuo, sanomah ku se helppo on en rubie. Ližakse se vie on kallis dielo. Luadie kaks tyttii da niilöin kel ainos ajella, ei sua, kaiken aijan pidäy kehittyö. Meil joga spektaklis ollah omat tytit, sanelou Natalja Golubovskaja.

Čičiliuškun eibo ylen suuri joukko nuordu luadiu tozi suurdu ruaduo. Nämä nuor-

ret ylbeillä da piettellähes omis juuris da omas kieles. Nämä ei olla tyhjät sanat, tämän tovestau heijän ruado da se kerras tunduu heijän kel paistes. Čičiliušku yhtistäy heidy, tiä hyö ollah perehenny rouno.

- Se on minule toine pereh. Teatras minä huogavun, suan vägie elokseh nähte. Tänäpäi Piiteris eläjes, tunnen kui paha on minun hengele, se on hyviä miely vajavaine, en sua nygöi sidä hyviä voimua, kudamua annetah repetitsiet, sendäh igävy painau syvändigy. Teatru harjaitti iččeh, nikui ei piästä omas valas, sanou Alina Čuburova.

- Jumal on äijäl lykystännyh minuu, andoi minule moizen hyvän lahjan. Čičiliušku on lykykäs tapahtumu. Mustandalleh mustan sen enzimäzen soiton, sellittäy Natalja Anatoljevna,

Lykykäs tapahtumu se ongi nuorile karjalazile, kudamat suadih ruadua oman rahvahan hyväkse, dai meile kaččojile, kudamat Petroskois dai tagavozilazis kylyl ainos vuotetah Čičiliuškulazien tulendua.

JELENA FILIPPOVA

Sanastoa:

Vie viizi vuottu tagaperin ni smiettie ei suannuh = viisi vuotta sitten ei voinut kuvitellakaan

kudai ku ottavunnou ruadoh, ga sit se pidäy hänele putilleh da hyvin vai ruadua = kun joku tarttuu työhön, niin sitten hänen pitää tehdä se kunnolla ja hyvin

laučču = penkki

tolkuu ruavos ei rodei = työstä ei tule mitään

harizmu = karisma

laškus on ruavon vihaniekku = laiskuus on työn vihollinen

midä olet pahoi luadinuh = mitä olet huonosti tehnyt

kus olet hairahtunnuh = missä olet erehtynyt

dielot vie ei eistetty nikuduah puoleh = asiat eivät ole vielä edistyneet mihinkään suuntaan

teatras minä huogavun = rentoudun teatterissa

Kuva toisesta todell

**Aune Koppanen lahjoitti 19 ikonia
luterilaiselle seurakunnalle Tampereella**

isuudesta

Ikonitaiteilija Aune Koppasen mielestä hyväksi ikonimaalariksi tullakseen ei tarvitse kuulua ortodoksiseen kirkkoon. Hänen maalaamilleen ikoneille löytyi pysyvä näyttelytila Tampereen Pyynikin seurakunnan pyhätön, Aleksanterin kirkon kryptasta.

Kun Aune Koppanen näki vuonna 1972 tamperelaisessa Aamulehdessä ilmoituksen ikoninmaalaukskurssista Kuhmalahdella, hän ilmoittautui heti samana päivänä. Siitä lähtien hän on maalannut ikoneita lähes päivittäin.

Pyhiä kuvia on kertynyt 38 vuoden aikana niin paljon, että hän päätti lahjoittaa 19 ikonia Tampereen evankelisluterilaisille seurakunnille. Sijoituspaikaksi löytyi juuri valmistunut Aleksanterin kirkon krypta. Ikonit ovat olleet lasisten seinensä takana jo viime marraskuusta, mutta kahvit juhlan kunniaksi juotiin vasta tämän vuoden puolella.

Karjalan kannaksella Sakkolassa vuonna 1922 syntynyt Koppanen on iloinen, että ikonit pääsivät pysyvään näyttelytilaan. Hän ei ole koskaan myynyt ikonejaan. Luterilainen kirkko on hänestä luonteva paikka hänen töilleen. Tampereen ortodoksikirkolle hän ei edes tarjonnut niitä, koska hän oletti, että ne eivät mahtuisi sinne.

Aune Koppasen mielestä hyväksi ikonimaalariksi tullakseen ei tarvitse kuulua ortodoksiseen kirkkoon.

Maalarin täytyy vain harjoitella paljon ja ahkerasti ja hänellä pitää olla taitava opettaja, jolla on hyvä kokemus ja joka pysyy perinteissä. Hänellä on tapana käydä sekä ortodoksisessa että luterilaisessa kirkossa.

Ikonit kiinnostivat Koppasta jo lapsesta, kun hän näki niitä Sakkolan Kiviniemessä asuneen naapuriperheen luona. He olivat ortodokseja. Karjalan evakointi toi Koppasen Pirkanmaalle, aluksi Urjalaan ja sitten Orivedelle. Nykyään Koppanen asuu Tampereella. Ikonikoelman luovutusjuhlassa Koppanen kertoi ikonimaalauksen opettajastaan.

Oppinsa Aune Koppanen ammensi katoliselta ekumeeniselta papilta Robert de Caluwéltä, joka saapui Suomeen jouluaattona vuonna 1940. Koppanen kävi kaikilla hänen kursseillaan 6-7 vuoden ajan. Opettajansa johdolla hän perehtyi novgorodilaiseen maalaustyyliin. Maalarin taito on periytynyt suoraan alkupeiräisiltä vuosisatojen takaisilta ikonimaalareilta. He eivät maalanneet öljyväreillä, vaan käyttivät luonnon aineksia eli munatemperatekniikkaa.

Pappi ja ikonimaalari Robert de

Caluwé syntyi vuonna 1913 opettajaperheeseen Sas van Genthissä Hollannin ja Belgian rajalla. Hänestä tuli kansakoulunopettaja, joka jatkoi teologisia opintojaan Roomassa. De Caluwé aloitti elokuussa 1934 opinnot Rooman Gregoriaanisessa yliopistossa ja venäläisessä katolisessa pappisseminaarissa Collegium Russicumissa, jonka paavi Pius XI oli perustanut vuonna 1929.

Opintoihin Russicumissa kuului teologian ja filosofian ohella venäjää, kirkkoslaavia ja kreikkaa sekä venäläistä kulttuuria. Opiskelijoiden joukossa oli sekä katolilaisia että Neuvostoliitosta paenneita ortodokseja. De Caluwé puhui lopulta yhteensä kahdeksaa kieltä.

Roomassa ollessaan Robert de Caluwé toimi jonkin aikaa sinne paenneen vanhauskoisen ikonimaalari Pimen Sofronovin tulkkina ja avustajana. Tuo tehtävä sai myös de Caluwén aloittamaan ikonimaalauksen opinnot Pimen Sofronovin johdolla ja Novgorodin koulukunnan perinteen mukaisesti.

Sofronov maalasi 1600-luvulta peräisin olevalla novgorodilaisella tekniikalla. Aluksi de Caluwé sekoitti väreit, mutta alkoi pian myös maalata Sofronovin opissa.

Papiksi de Caluwé vihittiin katolisen kirkon bysanttilaisen jumalanpalvelusjärjestyksen mukaisesti joulupäivänä 1939. Bysanttilainen riitus on yksi idän katolisissa osakirkoissa käytettävistä liturgisista perinteistä. Paitsi liturgian muotojen osalta myös teologialtaan, spiritualiteetiltaan ja kirkkojärjestykseltään se muistuttaa ortodoksisia kirkkoja. Pääkaupunkiseudulla pitkään vaikuttanut de Caluwé kuoli Suomessa vuonna 2005.

Ikonimaalauksesta isä Robert on kirjoittanut parikymmentä kirjaa. Arvostetuna ikonimaalauksen opettajana hänellä oli vuosikymmenten aikana kaikkiaan yli 600 oppilasta.

- Taitavan ja viisaan Isä Robertin opetus vei mennessään. Heräsin välillä maalaamaan jopa yöllä, Koppanen sanoo.

Aune Koppanen rakennutti vuonna 1988 vanhempiensa entiseen siirtokarjalaiskotiin Orivedelle tsasounan ja maalaasi sinne ikonit. Oman kodinkin seinille niitä on vielä jäänyt.

AILA-LIISA LAURILA

Karjalaiselle kulttuurille elävä museo?

Olisiko nyt oikea aika rakentaa karjalaista kulttuuria säilyttävä museokylä Suomeen? Esitän tämän kysymyksen Karjalan Heimon lukijoille hyvin vakavissani. Teen sen siksi, että karjalainen kulttuuri on mielestäni vaarallisessa määrässä menettänyt arvostustaan varsinkin nuorempien ikäluokkien keskuudessa. Tämä koskee kyllä suomalaisen kulttuurin arvostusta yleisestikin, jopa kansallista identiteettiämme.

Karjalainen kulttuuri ja sen mukana oleellinen osa kaikkien suomalaisten identiteettiä on jäämässä tyhjän päälle, siltä puuttuu konkretia. Karjalainen kulttuuri on vielä olemassa, mutta se tarvitsee lisää voimia, lisää jotain sellaista, jonka voi nähdä, jota voi koskettaa, jota voi hengittää ja elää.

Globalisaatiosta on tehty jonkinlainen ihanne ja sen sivutuotteena on synnytetty sellainen asenne, että suomalaisten oma kulttuuri on lähinnä kanteleensoittoa ja kansantanssia eikä sillä nyky maailmassa ole enää merkitystä. Meillä tuntuu olevan nuorena ja nyt jo vähän vanhemmassakin polvessa aina enemmän ja enemmän muita kulttuureja ihannoivia ja omaa kulttuuriamme väheksyviä ihmisiä. Näen suuren vaaran

siinä, että sekä suomalainen että karjalainen kulttuuri ajan oloon muuttuvat enemmän ja enemmän teoreettisiksi käsitteiksi, haalistuvat, menettävät elinvoimansa ja jäävät lopuksi unohduksiin. Karjalainen kulttuuri, karjalaisuus on jo tällä hetkellä suuremmissa vaaroissa siksi, että ei ole enää sitä Karjalaa, missä karjalaisuuden (ja paljolti myös suomalaisuuden) juuret ovat. Meidän tulisi ryhtyä toimenpiteisiin kehityksen suunnan muuttamiseksi.

Suomalaisten ja karjalaisten identiteetti rakennettiin 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa. Näitä suomalaisia patriotteja olivat Elias Lönnrot, Akseli Gallen-Kallela ja Jean Sibelius, jotka toivat työssään esille Itä-Karjalaa ja Inkeriä. Suomalaisen ja karjalaisen kulttuurin varsinainen läpimurto muun Euroopan tietoisuuteen tapahtui Pariisin maailmannäyttelyssä vuonna 1889, missä Suomen suuriruhtinaskunnalla oli oma paviljonki. Uutta suuntausta nimitettiin karelianismiksi.

Kun Suomen kansa viime vuosisadan alussa oli sisäistänyt oman, muista Euroopan kansoista poikkeavan identiteettinsä, alettiin Helsingin lähelle Seuraasaareen siirtää vanhaa rakennuskantaa oman kulttuurin säilyttämiseksi ja kan-

sallistunteen vahvistamiseksi.

Sinne siirrettiin vuosien mittaan runsaasti rakennuksia, jopa kokonaisia pihapiirejä eri puolilta Suomea. Alun perin tarkoituksena lienee ollut siirtää sinne myös itäkarjalaista rakennuskantaa, mutta ensimmäinen maailmansota ja sen jälkeen syntynyt Neuvostoliitto estivät nämä aikomukset. Seuraasaaresta kehittyi kuitenkin Suomelle tärkeä kansallinen ulkomuseo ja sitä se on vieläkin. Seuraasaaren rakentaminen aloitettiin jo vuonna 1909. Alueen kokonaispinta-ala on 38,5 hehtaaria ja se on yhdistetty kävelysillalla mantereeseen.

Jos Seuraasaari rakennettaisiin nyt, siitä tuskin tehtäisiin samanlaista kuollutta museokylää, vaan siitä tehtäisiin todennäköisesti "elävä" kylä, missä ainakin museon aukioloaikoina asuisi kyläläisiä, olisi kotieläimiä ja muuta elämää, kahviloita, tarjontoiltaan perinteisiä herkkuja ja myytäisiin käsityötuotteita.

Rakennuksetkaan eivät olisi välttämättä alkuperäisiä ja muualta siirrettyjä. Uudet, vanhan ajan tyyliin rakennetut lienevät nykyään tällaisissa tapauksissa käytäntöä. Tärkeimpänä kohderyhmänä olisivat luonnollisestikin turistit, sekä kotimaiset että ulkomaiset. Lähtökoh-

tana pitäisi olla se, että kylä olisi itsensä kannattava ja toisi paikkakunnalle lisää taloudellista toimeliaisuutta.

Karjalaisen kulttuuriperinteen säilyttämiseksi ja voimistamiseksi meidän olisikin mielestäni ryhdyttävä toimenpiteisiin sellaisen perinnekyllän rakentamiseksi. Sen avulla saisimme luotua lisää elinvoimaa karjalaiseen kulttuuriin. Ehkä seuraavassa vaiheessa voimiaan lisääisivät myös muut häviämässä olevat sukulaishemomme kulttuurit, vaikkapa lyydiläisyys, liiviläisyys, vepsäläisyys, Tverin karjalaisuus, inkeriläisyys tai Latvian liiviläisyys.

Näitä uhanalaisia sukulaishemmoja kylä riittää. Ehkä tulisi kuitenkin lähteä liikkeelle Itä-Karjalan karjalaisuudesta, koska se on luonnollinen osa suomalaista kulttuuria. Meillä on myös vielä elävä Itä-Karjalasta tulleiden kauppiassukujen traditio, joka antaisi pohjaa ja vakautta hankkeelle. Samalla tulisi sekin osa historiasta tutuksi ja muistiinpannuksi.

Ehdotan, että alkaisimme suunnitel-

la ja rakentaa karjalaista perinnekyllää. Hanke toteutettaisiin "elävänä" kylänä ja pyrittäisiin siihen, että se olisi itse itsensä kannattava. Sen perimmäisenä tarkoituksena olisi elävöittää, vahvistaa ja säilyttää karjalaista kulttuuriperinnettä sekä karjalaisten historian tutkimusta ja tuntemusta.

Uskon, että monikin paikkakunta olisi valmis tarjoamaan sopivan alueen tällaisen kylän rakentamiseen. Siihen on käsittääkseni myös hyvät mahdollisuudet saada EU-rahaa, onhan kysymyksessä EU:n ja Venäjän kulttuuriyhteistyö ja häviämässä olevien vähemmistökansojen kulttuurien säilyminen. Vaikein este on nähdäkseni se, että karjalaisissa itsessään ei ole riittävästi mielenkiintoa eikä intoa tarttua siihen. Jos sitä löytyy, loppu kyllä varmasti järjestyy.

Mikäli hanke saa riittävästi kannatusta, tarvitsemme asiaa varten pienen toimikunnan, joka alkaisi vetää suuntaviivoja, ottaisi tarvittavia kontakteja mahdollisiin sponsoreihin ja asiantuntijoihin sekä ryhtyisi muihin käytännön

toimenpiteisiin. Varsinaiseen projektiin tarvittaisiin sitten varmaankin palkattu vetäjä ja ehkä myöhemmin hänelle apulainen.

Jos pidät asiaa hyvänä ja haluaisit osallistasi kantaa kortesi yhteiseen kekkoon, pane kommenttisi, ehdotuksesi tai muuten vaan tietoa itsestäsi allekirjoittaneelle.

Minulla itselläni olisi tarjota tarkoitukseen sopiva alue Vuoritsalosta, joka on melko suuri saari Päijänteen pohjoispäässä, nykyisessä laajennetussa Jyväskylän kaupungissa. Voi kuitenkin olla, että jollain muulla paikkakunnalla on parempi ehdotus karjalaisen perinnekyllän paikaksi, joten pidetään kaikki vielä toistaiseksi avoinna.

Jyväskylän kaupunki ei ole ollut asiaa kovin innostunut, joskaan ei ole sitä ainakaan alustavassa keskustelussa täysin torjunutkaan.

JUHANI AALTIO
diplomi-insinööri
Mannerheimintie 21-23 A 13
00250 Helsinki
juhani.aaltio@saunalahti.fi

Karjalan Sanomat täyttää 90 vuotta

Petroskoissa ilmestyyvä Karjalan Sanomat täyttää tänä vuonna 90 vuotta. Se on ainoa Venäjällä ilmestyyvä suomenkielinen sanomalehti. Juhlavuotta varjostaa vakava huoli lehden tulevaisuudesta.

Lehden levikki putosi viime vuonna alle tuhannen kappaleen. Suurin osa Karjalassa asuvista lukijoista on eläkeläisiä, eikä heillä ole varaa tilata lehteä.

Lehden päätoimittaja Robert Manner, 60, on työskennellyt Karjalan Sanomissa pian 40 vuotta, ensin kääntäjänä ja oikolukijana, sitten toimittajana ja syksystä 1991 lähtien päätoimittajana.

Päätoimittajuus alkoi kaikin puolin sekavissa tunnelmissa. Neuvostoliitto romahhti, samoin ihmisten elintaso. Suomalaista sukujuurta olevat muuttivat massoittain Suomeen. Jopa Manner itse ajatteli lähteä, mutta päätti kuitenkin lopulta jäädä.

Manner puhuu suomea äidinkielenään, mutta kaikki lehden nuoret toimittajat ovat oppineet sen vieraana kielenä yliopistossa.

Kansalliskielisiä lehtiä julkaisevan Periodika-kustantamon omistaa Karjalan tasavallan hallitus. Hallituksen antama budjetti kattaa noin 80 prosenttia kuluista, loput rahoitetaan erilaisilla projekteilla. Karjalan Sanomat ilmestyy kerran viikossa. Sen vajaan tuhannesta tilaajasta 300 on Suomessa. Lehdessä on 15 vakituista työntekijää. Juho Laitisen päätoimittajakaudella 1971-85 levikki oli 13 000, josta 9 000 meni Suomeen.

• Jäsenkampanja onnistui hienosti

- Karjalan Sivistysseuran järjestämä
- jäsenhankintakampanja tuotti hyvän tuloksen. Marraskuun ja helmikuun välisenä aikana järjestettyyn kampanjaan osallistui jäsenistöä todella aktiivisesti ja tuloksena saatiin erittäin paljon uusia jäseniä.
- Viisi tai enemmän uusia jäseniä hankkineiden kesken suoritettussa arvonnassa Onnettaren suosikki oli Jarmo Rantanen Kokemäeltä. Hän voitti 300 euron arvonsen hemmottelulahjakortin haluamaansa suomalaiseen kylpylään.
- Lisäksi kaikkien kampanjaan osallistuneiden kesken arvottuja kirjapalkintoja voittivat:

- Jorma Elo, Panelia
- Eevi Lipponen, Kemijärvi
- Senja Lukkari, Kajaani
- Tuulikki Maronen, Kemi
- Anja Paajaste, Iisalmi
- Matti Ponsi, Ylöjärvi
- Martti Pottonen, Helsinki
- Kalervo Pälvi, Alavus
- Jorma von Hertzen, Suomussalmi
- Tuula Valtanen, Rauma

Karjalan tasavallassa on juhlavuosi

Karjalan tasavalta juhlii näyttävästi 90-vuotista taivaltaan kesäkuun alussa.

Sergei Katanandovin kauden lopulla kansallisuuspolitiikan painopiste on kallistunut ns. kantakansojen kuten karjalaisten ja vepsäläisten sekä monikansallisuuden suuntaan.

Tasavallan syntymäpäivää vietetään Karjalan aluetasavallan kaikissa kaupungeissa ja hallintopiireissä. Kesäkuuksi on suunniteltu juhlakonsertteja, näyttelyitä sekä mittavien sosiaalisten rakennushankkeiden viemistä loppuun. Toimintasuunnitelmassa on yhteensä 60 hanketta, joiden toteuttaminen merkitsisi tuntuva lahjaa Karjalan tasavallan asukkaille. 14 hankkeen toteuttamista rahoitetaan Venäjän valtion budjetista.

Suunnitelmissa ovat mm. uimahallin rakentaminen Kostamukseen, urheilutalon pystyttäminen Lahdenpohjaan, urheilusalin, verstaiden ja uuden ruokailusalin rakennuttaminen Soutjärven kouluun, uuden koulurakennuksen avaaminen Sukkajärvellä sekä urheilu-kenttien rakentaminen Karhumäkeen ja Aunukseen.

Petroskoissa on tarkoitus viedä päätökseen yliopistokompleksin uuden rakennuksen pystyttäminen. Petroskoin val-

tionyliopiston bisneskeskus avataan ja Drevljankan asumalähiön alueella vihitään Pyhän Panteleimonin kirkko. Karjalan tasavallan pääkaupunkiin on tulossa myös Kantele-talo kaikkine tarvittavine välineineen. Puhdas vesi -hankkeen uusi vaihe viedään loppuun.

Lisäksi ympäri tasavaltaa pidetään perinteisiä kesäpraasniekkoja:

Kesäkuu

12.6. Kalevala (Uhtua)

- Karjalan tasavallan 90-vuotispäivän juhlatilaisuudet, mm. Uhtu-seuran julistaman kilpailun yhteenvedot.

- Perinteinen Uhtuan karjalaisten pruasniekka/kesäjuhla, iso läpi yön kestävä tapahtuma Runolaulajien niemessä.

27.6. Luusalmi

- Luusalmen kisat -pruasniekka Luusalmen kylässä.

Heinäkuu

4.7. Borovoi

- Borovoin kyläjuhla.

3.-4.7. Kalevala (Uhtua)

- Sommelo-festivaali Uhtualla.

4.-9.7. Kalevala (Uhtua)

- Karjalan kielen (vienan) ja kulttuurin kurssi. Lisätietoja www.karjalansivistys-seura.fi.

5.7. Haikola

- Sommelo-festivaali Haikolassa.

11.7. Haikola

- Karjalan kansankirjailijan Ortjo Stepanovin juhla.

12.7. Kalevala (Uhtua)

- Uhtuan ortodoksikirkon Petrun päivä, Kalevala-asutuksen päivä.

Elokuu

1.8. Vuokkiniemi

- perinteinen Iljan päivän pruasniekka.

8.8. Vuonninen

- Marja Makovei -pruasniekka Vuonnisen kylässä.

28.8. Jyskyjärvi

- Perinteinen kesäjuhla Jyskyjärvessä, kylän 485-vuotispäivän merkeissä.

Vieraita Vienasta Lempäälässä

Rudolf Toivonen täytti 75 vuotta Petroskoissa

Rudolf Toivonen syntyi 10. maaliskuuta 1935 Vuokkiniemessä Ryöttilän Ontrein ja Naston tyttären Tuarien ja kenttjärveläisen Trohkima Toivosen (Panfilov) vanhimpana lapsena. Rudolfin elämä on ollut vilkasta ja vaihtelevaa melkein kuin laukku kantaneilla esi-isillä. Sodan aikana Rudolf oli evakossa Arkangelin seudulla.

Opiskelu alkoi Uhtuan kansa- ja keskikoulussa ja päättyi Leningradissa metsäinsinöörin tutkintoon yliopistossa. Varsinaisena työnään Rudolf johti metsätyömaiden rakennusprojekteja. Ne veivät hänet ensin takaisin Vunaan Uhtualle, Jyskyjärvelle, Kemiin ja lopulta Petroskoihin.

Eläkkeelle jääminen ei istuttanut Rudolfia keinutuoliin, vaan sysäsi alulle aktiivisen sukututkimuksen. Omille juurille opasti Rudolf myös Rettijev-Panfilov

Rudolf Toivonen Karjalan Sivistysseuran Heimopäivien aikaan Tampereella.

(Toivonen) -suvun nuoria järjestämällä muutama vuosi sitten retken Kenttjärvelle ja Vuokkiniemeen. Moni muikin karjalainen on juurtunut esi-isien ja äitien maille hänen tutkimustensa kautta.

Rudolf on toiminut aktiivisesti Karjalan Rahvahan Liitossa. Hän on ollut Oma Pajo -kuoron puheenjohtaja, laulaja, varojen hankkija ja esiintymistilaisuuksien järjestäjä. Rudolf on myös auttanut Karjalan Sivistysseuraa, varsinkin menneinä vuosina, jolloin yhteydenpito Karjalaan oli ajoittain vaikeaa. Uusin harrastus on hiihtäjien maineen kiillotus. Siitä osansa ovat saaneet Fjodor Terentjev, jonka muistomerkki kunnostettiin Paatenella ja Veikko Hakulinen, jolle tuli muistolaatta Kurkijoen museoon.

Innokkaan kuntourheilijan aamuiset hölkkälenkit ovat vuosien mittaan vaihtuneet reippaisiin sauvakävelyihin.

Onnea ja aktiivisia vuosia toivottavat monet sukulaiset, ystävät ja tutut ympäri Suomea heidän joukossaan Maksimaisen Jyrin Iikan Vasselein ja Mikkolan Ontrein Miihkalin Klavdian Anni

Lempäälän Kalevalaiset ry:n tilaisuus 21. maaliskuuta teki tunnetuksi vienankarjalaa sarjassa suomensukuiset vähemmistökielet. Tilaisuudessa oli läsnä lähes sata henkeä. Seurassa on noin 50 jäsentä ja puheenjohtajana toimii Päivi Korteniemi. Monet kertoivat käyneensä Karjalassa.

Pääosan ohjelmasta esitti vienankarja-

laisryhmä Arina Timosen johdolla. Arina itse esitelmöi vialaiskulttuurin nykytilasta, tuoretta juuri kerättyä tietoa. Karua kuultavaa!

Paneelikolmikko Raija Rybakova, Zinaida Kettunen ja Iivana Lesonen vastasi yleisökysymyksiin. Valentina Karhunen ja kolme poikaa esittivät kantelemusiikkia oikein kauniisti.

Kahdeksanhenkinen reipas rouvaryhmä Jyskyjärveltä esitti laulua ja tanssia Raija Rybakovan johdolla varmaan toista tuntia. Joku vanhempi tati yleisön joukossa jopa väsyi kuunteluun ja poistui ystävineen kesken kaiken.

Raija kertoi, että Jyskyjärvellä asuu nyt noin 600 asukasta. Kun Raija kävi koulua 25-30 vuotta sitten, oli koulussa 500 oppilasta.

Raija oppi venäjän vasta koulussa. Lastensa kanssa hän puhuu karjalaa. Hän opettaa koulussa suomea ja karjalaa. Jyskyjärvelle tulee 23 Vienan Karjala -lehteä, näistä kolme koululle.

Zinaida Kettunen luki Kalevalaa vienaksi, yksittäisiä lauseita sieltä täältä. Hän ei tiennyt, että kukaan olisi määrätietoisesti kääntänyt Kalevalaa vienaksi.

Arina on juuttunut Uhtualle. Hänhän tuli Uhtualle pari vuodeksi projektituonteiseen työhön. Tänä aikana hän löysi Uhtualta miehen (Semenov) ja sinne tyttö jäi.

Karjalaisryhmä oli esiintynyt tulomatkalla Pudasjärvellä (Karjalaisseura Keselin kutsumana) ja Multialla.

Kahdeksanhenkinen reipas rouvaryhmä Jyskyjärveltä esitti laulua ja tanssia Raija Rybakovan johdolla varmaan toista tuntia Lempäälässä.

ILMARI HOMANEN

75-vuotias Armas Mishin, runoilija ja perinteen siirtäjä

Karjalan Tasavallassa tunnettu runoilija Armas Mishin ei ole kovin kuuluisa Suomessa. Tutustuin itse ensi kerran Petroskoissa tähän merkittävään kirjailijaan ja kielimieheen, silloisen kirjailijaliiton puheenjohtajaan. Elettii vielä perestroikan alkuaikaa; yhteiskunnallinen murros oli silminnähtävää. Kirjailijaliiton toimistokin sijaitsi erään huonekaluliikkeen sivuhuoneessa.

Itse puheenjohtaja istui apean näköisenä kylmässä toimistossaan yllään paksu talvipalttoo. Hänen äsken julkaistu arvokas runokokoelmansa lepäsi useissa laatikoissa jalkojen juuressa. Kirjakaupat eivät niitä tekijän mukaan huolineet myyntipöydilleen. Kaupattiin saippua-oopperaa ja muuta roskaa; mitään syvälisempää kirjallisuutta ei asetettu tarjolle.

Mukanani oli nippu äsken kirjoittamiani runoja. Kerroin Armakselle harrastuksestani, mistä hän kiinnostui ja pyysi sepitteitani nähtäväkseen. Niistä hän valikoi ja koosti kokoelman ainekset; näin syntyi ensimmäinen kirjani Vienankarja-

lainen rapsodia.

Armas välitti myös ensimmäisiä tekstejäni paikalliseen Carelia- kulttuurijulkaisuun. Näin jälkepäin haluan kertoa, että lehden päätoimittaja Robert Kolomainen ja saman runo-osaston toimittaja Armas Mishin johdattivat minut tuolloin kirjailijan polulle.

Soitin tänä vuonna 27. maaliskuuta Armakselle Petroskoihin hankittuani ystävien kautta hänen puhelinnumeron. Näin pystyin esittämään myöhästyneet onnitteletni tälle 15. helmikuuta 75 vuotta täyttäneelle maestrolle, mistä hän suuresti ihastui.

Runokokoelmansa ”Sillä aikaa kun siivet kasvavat” alkusanoissa Armas kertoo lukijalle: ”Minun synnyinmaani on Inkerin Mujan seutu. Isäni ja äitini kotikyliä olivat Pieni Autio, jossa synnyin vuonna 1935, ja Hyvilä, jossa kävin pienenä poikana äitini kanssa. Kylät jäivät muistiini ikiajoiksi. Ikävöin niitä sodan aikana Si-periassa ja sen jälkeisinä vuosina, kun jo asuimme Karjalassa, jonne perheemme oli pakko muuttaa vuonna 1949. Karja-

lasta tulikin minun toinen kotimaani.” Täällä, toisessa kotimaassaan, hän on suorittanut keskeisen elämäntyönsä.

Runoilijana hänen takanaan on todella suurenmoinen ura. Toistakymmentä kokoelmaa on lehahtanut säkeinä lentoon hänen kynänsä päästä. Viimeaikaiset kokoelmat on kirjoitettu suomeksi. Niistä mainittakoon teokset Aika muuttuu meissä (1992), Inkeriläisen laulu (1995) ja Siihen aikaan kun siivet kasvavat (2000). Merkittävän työn Armas on tehnyt kääntäessään karjalaisten runoilijoiden kuten Rugojevin, Summasen, Laineen, Flinkin, Brendojevin ja Lundin tuotantoa venäjäksi.

Kerrottakoon tässä, että Armas on ollut monen kirjailijalanalun opastaja hänen alkutaipaleellaan. Entisinä aikoina kirjailijat yhteisissä kokouksissaan pohtivat ja arvioivat tekstejään, sen perusteella niitä kohensivat ja korjasivat, minkä jälkeen niitä vasta ruvettiin painamaan kirjoiksi. Tuon ajan kirjailijanimistä edellisten runoilijoiden lisäksi mainittakoon suuret prosaistit Nikolai Jaakkola ja Ort-

jo Stepanov, silloiset Karjalan päätalot ja linnat.

Nykyisin luova vuoropuhelu kirjailijoiden kesken valitettavasti puuttuu. Aloitteleva kynäilijä yrittää yksikseen eikä kaipaa neuvoja vanhemmilta asiantuntijoilta. – Kirjoitan niin kuin osaan, kuulee heiltä yleensä vastauksen. Armaksen mukaan valoa kuitenkin näkyy. Tämän hetken merkittävimmät kynämiehet Karjalan tasavallassa ovat hänestä vepsäläiset Nikolai Abramov ja Nina Zaitseva, liiviksi kirjoittava Aleksander Volkov sekä Karjalan venäläiset sotakirjailijat Anatoli Gordijenko ja Konstantin Gnetnev.

Viime vuosina Armas on työskennellyt Kalevalan parissa. Yhdessä Eino Kiurun kanssa hän teki suurtyön kääntäessään vuosituhannen vaihteessa eepoksen uudelleen venäjäksi. Tämä uusi, upeasti kuvitettu luomus, esittelee Lönnrotin työtä sivuillaan venäjän lisäksi myös suomeksi. Suosittelen kirjaa jokaiselle kulttuurista ja perinteestä kiinnostuneelle. Armas on kunnostautunut myös vanhojen eppisten runojen venäjääntäjänä; Perttusen suvun runot ja Larin Parasken lyriikka ovat saaneet hänestä oivan välitysmiehen.

Carelia-lehdessä Armaksen kirjoitukset ovat esitelleet lukijoille useita eepoksemme salaisuuksia. Aikaisemmin eräät hengenmiehet pitivät Kalevalaa yksin kansanrunoilijain tuotteena. Monin eri tavoin Armas on kuitenkin kirjoituksissaan useisiin lähteisiin viitaten todistanut karjalaisille, että eepos on yksin Elias Lönnrotin nerontuote. Hän oli se suurmies, joka kykeni yhdistämään useiden kerääjien hankkimat kansanrunot yhdeksi suureksi lauluksi.

Kuten alussa kirjoitin, Karjala on Armaksen toinen kotimaa. Oma synnyinseutu Inkeri on tietenkin etusijalla hänen muistoissaan. Näiltä pohjilta tämä ikynuori runoilija ja suuri Suomen ystävä ponnistaa kynäilijänä uusiin voittoihin. Hänellä ja hänen kirjailijapuolisollaan on meille vielä paljon annettavaa.

VEIKKO HUOTARINEN

Inkeriläissyntyinen Armas Mishin eli Hiiri on Petroskoissa asuva kirjailija, toimittaja ja kääntäjä.

• Viola Malmi on kuolluh

• **Yöli 14.–15.** kevätkuun välis on kuolluh undiettu karjalaine horeograffu da baletmeisteru, kuulužien Karjala- da Karjalan gorničču -ansamblien perustai Viola Malmi.

• Hänen nimi oli Karjalan brendannu. • Rahvahan pruzazniekoin ohjuaju-azettai, tajontutkii, folkloristu, Ven'an da Karjalan tazavallan arvostettu kulttuurualan ruadai – händy hyvin tundieth Ven'aldai ulgomual. Hänen kniigat on painettu Suomes.

• Vuvvennu 2002 Viola Malmi rodih Karjalan tazavallan kunnivoitetukse ristikanzakse. Vuvvennu 2008 suures panoksas rahvahan tuotandon kehittämizeh häi sai Ven'an Federatsien halličuksen palkindon Duša Rossii.

• – Karjalan Hengi on nygöi Ven'angi Hengi, sanoi silloi Karjalan kulttuurukolledžan johtai L'ubov' Vasiljeva.

• – Viola Valentinovna on arvovaldaine ristikanzu kaikile meile. Häi on oigei da andelijaine, toven tevakas, vuadivaine da organizuijakseh maltai ristikanzu, kudai maltau meidygi virittä ruadoh. Hänenke yhtevyty pidäjes himoittau ruadua da ruadua.

• Pluanua da projektua, kudamii Viola Malmi pidäy mieles, tädydy ei yhtele ristikanzan elaijale.

• Viola Genrihovna (Violetta Valentinovna) Malmi oli rodivunnuh Kondupohjas 14. kevätkuudu 1932. Vuozinnu 1952–1957 häi opastui Leningruadan teatrualizies instituutas akt'ourutiedokunnal. Vuozinnu 1957–1959 ruadoi Riigan Lap-

sien teatras da Daugavpilsan Druamuteatras.

Petroskoih inehmine tuli vuvvennu 1960 da rubei ruadamah artistannu Muuzikku-druamuteatras da tansuloin opastajannu kultprosvetškolas (nygöine Karjalan kultuurukolledžu). Vuozinnu 1963–1966 Viola Valentinovna opastui Leningruadan konservatouries baletmeisteruozastol. Vuvves 1967 häi pidi etnohoreografan keriiändy- da tutkindoruaduo.

Hänen piäruavonnu oli tutkie Karjalan da Leningruadan alovehen (ven'alazien, inkeriläzien, karjalazien, vepsäläzien) tansukulttuurin perindöt. Viola Malmi yhtyi Petroskois piettylöih rajonoin kulttuurupäivien pidoloih, folkloorufestivaaliloih, piirilöis piettylöih pruzazniekoih. Niilöin aigah oldih ezitetty parahat perindöllizen horeograufien mallit. Malmi avvutti perustua 17 folkloorujoukkuo Priäžän, Karhumäin, Anuksen da toizis piirilöis.

Tänävuon Viola Malmi oli varustamas uuttu Kajalan 90-vuozipäiväle omistettuu projektua. Mennyt pyhänpiän, 14. kevätkuudu, häi oli täyttänh 78 vuottu.

Rubiemmo igävöimäh da mustamah händy.

OMA MUAN TOIMITUS

Karjalazen tansukulttuurin tundija Viola Genrihovna (Violetta Valentinovna) Malmi oli rodivunnuh Kondupohjas 14. kevätkuudu 1932

Hannu Raulo vaihtui Jarmo Rantaseen

Puheenjohtaja Kari Kemppinen kiinnittää ansiomerkin Hannu Raulon rintaan. Raulo luopui hallituksen jäsenyydestä Karjalan Sivistysseurassa. Hän jatkaa Uhtua-seuran johtokunnassa.

Uhtua-seuralle uusi puheenjohtaja

Uhtua-seuran puheenjohtaja vaihtui Heimopäivien yhteydessä 10. huhtikuuta Kuopiossa. Omassa vuosikokouksessaan seura valitsi uudeksi johtokunnan puheenjohtajaksi osastopäällikkö Jorma Elon Eurasta.

Karjalan Sivistysseuran hallitukseen valittu ja Uhtua-seurassa vuodesta 1995 toiminut Jarmo Rantanen jatkaa seuran johtokunnan jäsenenä. Puheenjohtajana Rantanen toimi vuodesta 2006 alkaen.

Elolla ja Rantasella on samat sukujuuret, sillä he ovat serkuksia. Molemmat ovat käyneet Uhtualla 20 vuoden aikana usein ja heillä elää siellä vielä kolme heimokuntaan kuuluvaa perhettä.

Karjalan Sivistysseuran hallitusjäsenyydestä luopunut Hannu Raulo jatkaa Uhtua-seuran johtokunnan jäsenenä. Muut Uhtua-seuran johtokunnan jäsenet ovat entiset: Erkki Mitro (Espoo), Salme Syri (Konnevesi) ja Juhani Huida (Kokemäki/Röhö).

Ekonomi Hannu Raulo sai rintaansa Karjalan Sivistysseuran ansiomerkin numero 116 lauantaina 10. huhtikuuta Kuopiossa Karjalan Sivistysseuran vuosikokouksen päätteeksi.

Helsingissä asuva Raulo on sillä tavalla harvinainen Karjalan Sivistysseuran aktiivi, että hänen sukujuurensa eivät ole karjalaiset. Hämmäläismies joutui tapahtumien pyörteisiin, kun lähti ystävänsä Panu Haapalan kanssa aikoinaan käymään Vienan Karjalassa. Haapala oli Uhtua-seuran perustajajäsen, VR:n varapääjohtaja, jonka suku oli lähtöisin Vienan Karjalasta. Hän oli ensikäynnellään isänsä kotiseudulla nähnyt hengellisen tyhjiön, johon kansa oli joutunut Neuvostoliiton aikana ja sen romahdettua.

Panu Haapala kuoli yllättäen, mutta hänen muistorahastosta ja Karjalan Sivistysseuran järjestämän kansalaiskeräyksen turvin Uhtualle rakennettiin kirk-

ko ja paljon mutakin hyvää. Tässä työssä Hannu Raulo oli mukana. Keräys tuotti noin 25000 markkaa.

Haapala ei nähnyt kirkon valmistumista, mutta Raulo toimi Karjalan Sivistysseuran hallituksessa kymmenen vuoden ajan. Hän koki, että hänellä on tehtäväkenttä Karjalassa ja Suomessa.

Nyt Raulo jäi erovuoroisena pois KSS:n hallituksesta ja tilalle valittiin insinööri Jarmo Rantanen Kokemäeltä. Rantanen on syntynyt Harjavallassa vuonna 1949. Rantasen isoisa saapui Satakunnassa sijaitsevaan Harjavaltaan pakolaisena Uhtualla vuonna 1922.

Moni tuntee Rantasen Uhtua-seuran puheenjohtajana. Hän on valmistunut Porin teknillisestä oppilaitoksesta vuonna 1971, minkä jälkeen on toiminut sähköalalla ja Kokemäenjoen vesivoimalaitosten päällikkönä.

Karjalan Sivistysseuran hallitukseen ei tullut vuosikokouksessa muita muutoksia. Siinä jatkavat Ilmari Homanen, Erkki Mitro, Marita Paajaste-Hämmäläinen, Pekka Pamilo, Paavo Rahikainen, Hannu Raulo, Senni Timonen, Pekka Vaara ja Sergei Zaikov.

Kari Kemppinen jatkaa Karjalan Sivistysseuran puheenjohtajana.

Karjalan Sivistysseuran seuraava vuosikokous pidetään Rovaniemellä 9. huhtikuuta 2011.

Tyttöjen unelmia eli runoja, lauluja ja tansseja esitti Kuopion Heimopäiville Uhtualla saapunut nuorten Tarinafolkloreryhmä. Arina Timonen johtaa ryhmää, jonka toiminta on jatkoa viime syksynä päättyneelle Runolaulun juuret ja versot -projektille.

Kalevala on praasniekkansa ansainnut

Karjalan Sivistysseuran kirjatori sai hurjan menestyksen Kalevalan päivän praasniekassa.

Kalevalanpäivää vietettiin tänä vuonna Venäjän tiede- ja kulttuurikeskuksessa Helsingissä perin karjalaisin voimin. Monipuolisen tilaisuuden olivat järjestäneet Karjalan Sivistysseura, Karjalan Kielen Seura ja Venäjän tiede- ja kulttuurikeskus.

Juhlapäivän tilaisuudet alkoivat petroskoilaisten taiteilijoiden näyttelyiden yhteisellä avauksella. Esillä olivat Irina Poroshinan Kalevala-aiheisia, loistavasti tehtyjä pukuja sekä Dmitri Utshuvatkinin värikylläisiä, aiheeseen sopivia maalauksia. Avauspuheessaan Kulttuurikeskuksen johtaja Tatiana S. Kleerova, karjalainen hänkin, korosti Kalevalan niin kovasti yhdistävän karjalaisia ja suomalaisia sekä ammentavan jatkuvasti uusia ja uusia inspiraatioita taiteen saralla.

Sitten siirryttiin juhlasaliin seuraamaan keskustelua, johon oli saatu vieraita Venäjän Karjalasta: Natalia Antonova, Jelena Bogdanova, Zinaida Dubinina, Natalia Sinitskaja sekä nykyisin Joensuun yliopiston professorina työskentelevä Pekka Zaikov. Suomalaiset asiantuntijat olivat Arkipiispa Leo, Annika Pasanen, Eino Kiuru ja Timo Munne. Keskustelua johdatteli Karjalan Sivistysseuran puheenjohtaja Kari Kempainen.

Kalevala-epos ilmestyi alkutalvesta livviksi. Sen kääntäjä Zinaida Dubini-

na kertoi, miten ”helppoa” käännoistyö oli, kun sanat tulivat esille aivan kuin itsestään. Arkipiispa Leo kertoi huojentuneena, että karjalan kielelle on vihdoin myönnetty Suomessa virallinen asema, ja miten tämä jatkossa mahdollistaa kielen säilyttämisen tuleville sukupolville.

Professori Pekka Zaikov selvitti, miten karjalan kielen opetus on lähtenyt käyntiin: hyvin on ollut kiinnostusta opiskelijoiden keskuudessa. Nataljat Antonova ja Sinitskaja kertoivat kielipesien tarpeellisuudesta Karjalassa, koska siellä kodeissa puhutaan yhä vähemmän karjalaa, tuskin ollenkaan.

Yhteenvetona keskustelussa todettiin, että rakas Kalevalamme on vielä voimissaan. Se saavuttaa jatkuvasti uusia lukijoita, ja kun siitä edelleen noukitaan uusia erilaisia tulkintoja ja sovelluksia, sen tulevaisuus vaikuttaa vahvalta. Karjalan kielen virallistaminen mahdollistaa kielen ja kulttuurin kehittämisen edelleen ilman keinotekoisia esteitä ja verukkeita sekä innostaa suuresti sen parissa työskenteleviä.

Iltapäivän lopuksi saimme nauttia leppoisasta teatteriesityksestä. Kalevalan kansanteatterin 12-henkinen ryhmä Uhtualta Vienasta esitti komedian Ameri-

kan morsian. Katsojia oli yli sata. Mäinnittakoon, että teatteriryhmä sai juuri samaan aikaan Karjalan tasavallan kansallisuusasiain ministeriöltä kunniakirjan tunnustuksena tuloksesta työstään karjalan kielen säilyttämiseksi.

Eri tilaisuuksien lomassa oli mahdollisuus pistäytyä karjalaisessa kahviossa maistelemassa tyyppillisiä herkkuja sekä tehdä hyödyllisiä ostoksia kirjatorilla. Mm. Muumi-kirjan karjalaksi kääntänyt petroskoilainen Natalja Sinitskaja jakoi omistuskirjoituksiaan halukkaille. Punaisessa huoneessa oli mahdollisuus kuunnella Kalevalan runojen lausuntaa suomeksi ja karjalaksi. Timo Munne puolestaan piti huolen siitä, että välillä kuultiin uudempaa karjalaista musiikkia kitaran säestyksellä. Lapset saivat harastaa musiikkia opettelemalla kanteleen soittoa.

Päivän loppuhuipennuksena soitti Santtu Karhu ja Talvisovat, livvinkielinen rockyhtye. Se esiintyi monitoimitalo Nosturissa Punavuorena vauhdikkaana, kuten aina. Kalevalanpäivän ohjelma oli kaikkiaan hyvin onnistunut ja antoisa meille kaikille. Toivon, että saamme toistekin nauttia vastaavasta.

SEPPÖ TUOMI

Kyykkää kivikylässä

Vienankarjalaisten ja petsamolaisien tiet ovat useita kertoja kulkeneet samoja selkosia. Monenlaiset yhteiset harastukset ovat piirtäneet lähtemättömiä jälkiä, Kemijoen suistosta aina Petsamovuonon pohjukkaan asti. Tiedetty on, että Pohjois-Vienan kylistä on matkattu monia kertoja Jäämeren rannoille turskan ja sillin pyyntiin, joten tuon vuonon rannoilla on ollut aikoinaan vahva vienalaisvaikutus.

Ikään kuin historiaa jatkaaksemme olemme varejokisten kanssa yhtenä yhteistyömuotona ottaneet tavaksi järjestää kyykän haasteottelu. Vaikka pelaajien taso ei pääta huimaa, niin suuri innostus korvaa laadun ja taitoa meillä on yhdessäolon tarpeiksi aivan riittämiin asti.

Kevätpäivän tasauksen aamuissa lumisateessa matkasi autokaravaani kohti Varjokea. Kemin alaostaston kyykkämiehet ja naiset matkasivat haaste niskassaan kohtaamaan petsamolaiset kyykän lyönnin jalossa mittelössä.

Tieto kiiri Kemijokisuulle, että Varejoen petsamolaiset olivat huikeasti treenanneet kyykän lyöntiä tahollaan. Kyläyhdistyksen joukkueet kuuluivat olevan huikeassa kunnossa. Noh, se ei kemiläisiä pelottanut, kun sovittelimme itsemme nelostien autoruuhkaan. Näytti ihmistä lappavan ylös ja alas pitkin Kemijokivartta, oli Lapin hiihtokeskusten vaihtopäivä turisteille ja siksi tie oli autoja täynnä.

Kolme varttia ja karavaanimme ilmes-tyi kivikautisen ajan maisemaan, ammoisen meren rantamille jossa ihmiset olivat

kivikautisen elämänsä aloittaneet. Mistä olivat nuo asukkaat tulleet ja minne menneet silloin tuhansia vuosia sitten? Tuosta asiasta olimme menneenä syksynä kuulleet ammattitaitoisen luennon, joten se ei nyt ollut ajatuksissamme.

Eipä montaa kyykkänäyttämöä ole niin komealla paikalla, salskea petäjikkö ympäröi kenttää ja Varejoen koulu olemuksellaan vain juhlisti maiseman kauneutta.

Alkukahvit, esittelyt ja joukkueiden nimeämiset oli pian suoritettu. Kyykät seisovivat punaisella viivalla, ja uutuuttaan hohtavat kartut ruutujen takana odottivat vain ottajaansa. Tuomari arpoi neljä joukkuetta pelijärjestykseen, mallilla jokainen jokaista vastaan.

Niin no, Kemin alaostasto joutui ”myymään” yhden pelaajan Varejoen kyläyhdistykselle. Oli nimittäin tapahtunut heidän kohdallaan ennalta tietämätön poisjäänti. He ottivat oikein mielellään yhden pelaajamme vastaan, olisi tuolle löytynyt kortteerikin kylästä, vaan jokisuulle ilmoitti olevan kaipuun.

Kaikki ottelut aloitettiin perinteisellä ”tööläyksellä”, ja tuomari keltainen nauha hihassaan oli tarkkakatseinen ja päätöksissään lahjomaton. Pelien tiimelys oli ennen näkemätöntä, karttujen ja kyykkien seassa lensivät hyväntahtoiset kokkapuheet. Niin oli otteluiden tahti tiivistä, että emäntien kutsuista huolimatta ei edes syömään keritty, ei ennen kuin oli viimeinenkin karttu lähetetty matkaan ja palkintojen pokkausjärjestys

Alkukahvit, esittelyt ja joukkueiden nimeämiset oli pian suoritettu. Kyykät seisovivat punaisella viivalla, ja uutuuttaan hohtavat kartut ruutujen takana odottivat vain ottajaansa.

saatu selville.

Tulihan se paremmuus vihdoinkin selville, ja todettiin varejokisten kaipaavan vielä harjoitusta jonkin verran ja tuomarin kaipaavan kursseja, vaikka lahjomattomasti tuomitsikin.

Voittajat ja muille sijoille tulleet saapuivat hymyssä suin koulun ruokasaliin maittavalle aterialle, ja soppalautasten välissä laskettiin kuumeisesti pisteet, jotta päästäisiin palkintojen jakoon. Voi mitkä palkinnot odottivatkaan, ternimaitoa, patalappuja ja Paasilinnaa kirjojen muodossa.

Tottapa nuo tuomariakin pitivät luotettavana, kun halausten keralla käteen annettiin ternimaitopakkaus ja kaksi patalappua. Kait ne etukäteen olivat selvillä tuomarin taidoista uunijuustonkin suhteen.

Niin ja sitten ne tulokset:

1. Joukkue Timonen, Kemin alaostasto, 6 p:
Pauli Timonen, Jukka Maronen, Simo Kannelsuo, Liisa Kannelsuo.
2. Joukkue Nikurautio, Kemin alaostasto, 4 p:
Aarne Nikurautio, Paula Nikurautio, Richard Niskala, Ermo Halttu.
3. Joukkue Vuori, Varejoki, 2 p:
Katri Vuori, Ermo Halttu, Ritva Timonen, Elsa Väättäjä.

MARTTI TAKALO

• PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Kari Kemppinen

Kalevala-pruasniekka Helsingissä oli huikea menestys

Viime vuonna vietettiin Kalevalan 160-vuotisjuhluvuotta, joka huipentui Kalevalan livvinkielisen eepoksen ilmestymiseen joulukuun alussa. Sitä ennen meille oli uutisoitu marraskuun lopulla karjalan kielen kansallisesta vähemmistökielen asemasta Suomessa, presidentin päätöksellä.

Kalevala-epoksen julkistamistilaisuudessa kutsuvieraina olivat mm. Venäjän tiede- ja kulttuurikeskuksen johtaja, lähetystöneuvos Tatiana S. Kleerova, Karjalan Rahvan Liiton puheenjohtaja Natalja Sinitskaja sekä Karjalan Kielen Seuran edustajina sihteeri Pertti Lampi ja toiminnanjohtaja Timo Munne.

Allekirjoittanut ehdotti tilaisuudessa, voisimmeko tehdä yhdessä jotain tulevana vanhan Kalevalan 175-vuotisjuhluvuonna. Me kaikki innostuimme ja suunnittelu käynnistyi lähes välittömästi. Perustimme pienen, mutta sitäkin aktiivisemmän työryhmän. Siihen kuuluivat Tatiana S. Kleerova, Karjalan kielen seuran varapuheenjohtaja ja sihteeri Pertti Lampi sekä KSS:sta varapuheenjohtaja Erkki Mitro ja allekirjoittanut. Kokoustimme ahkerasti. Taivotteena oli järjestää Kalevalan päivänä 28. helmikuuta Helsingissä tapahtuma, joka sain nimen Kalevala-pruasniekka.

Venäjän tiede- ja kulttuurikeskus lupasi luovuttaa tilansa käyttöön, Karjalan Kielen Seura ja Karjalan Sivistysseura kutsuivat asiantuntijoita ja karjalaisia Karjalan tasavallasta esiintymään. Panostimme ohjelman sisältösuunnittelun lisäksi tiedottamiseen, sillä tiedossamme oli, että juhluvuonna pääkaupunkiseudulla tultaisiin järjestämään samaisena päivänä lähes parikymmentä toinen toistaan mittavampaa ja perinteistä juhluvuoden tapahtumaa, jotka kilpailevat samasta kohderyhmästä.

Konseptimme poikkesi muista ennakkoluulottomasti, ja se oli ensimmäinen suomen- ja venäjänkarjalaisten yhteinen Kalevala-tapahtuma. Kalevala-pruasniekassa ei kat-

sottu vain menneisyyteen, vaan pyrittiin esittelemään juhla vieraille miten Kalevala, karjalan kulttuuri ja kielet elävät ja vaikuttavat nimenomaan nykyajassa ja tulevaisuudessa. Ohjelmaa oli useissa talon tiloissa kolmessa kerroksessa; vieraat saivat valita mieleisensä osatapahtuman tai kiertää kaikissa kohteissa.

Ohjelma alkoi taidenäyttelyn avajaisilla, jatkui keskustelutilaisuudella, jossa esiintyivät Kalevalan, karjalaisen kulttuurin ja kielen huippuasiantuntijat – niin Venäjän puolelta kuin Suometakin. Päivän päätti Uhtualta Kalevalan Kansanteatterin 12-henkilöinen teatteriryhmän komediaesitys ja illalla Santtu Karhun konsertti.

Samanaikaisesti vierailta oli mahdollisuus karjalankielisten kirjojen ostoon, piirakoiden syöntiin ja musiikkiesitysten seuraamiseen ja lapsilla kanteleensoiton opetteluun. Päivä oli siis koko perheen tilaisuus, josta tuli huikea yleisömenestys. Saimme kiitosta esiintyjiltä, monisatapäiseltä yleisöltä ja toinen toisiltamme.

Kiitos Sinulle, kun olit mukana ja tukenamme!

Tästä on hyvä jatkaa ja pitää jatkaa. Tiedämme, että Kalevala ilmestyessään ensimmäisen kerran Elias Lönnrotin kirjoittamana 28.2.1835 – 175 vuotta sitten – innoittaa meitä edelleen kirjallisuudessa, taiteissa, tieteissä... ja kielessä vaikkapa karjalaksi, suomen kielen läheisellä sukukielellä – siis Kalevalan pohjana olevien runojen alkuperäisellä kielellä.

Karjalan kieli ja kulttuuri evät mene pois muodista, siitä pidämme huolen me heimohenkiset sekä enenevässä määrin lisääntyneet karjalan kielestä ja kulttuurista kiinnostuneet opiskelijat. Seuramme perustajat olivat, kuten tiedetään, vienankarjalaisia – runonlaulajien jälkeläisiä – suoraan Kalevalan laulumailta. Rohkealla ja ennakkoluulottomalla toiminnallaan he jättivät meille arvokkaan perinnön vaalittavaksi.

KARI KEMPPINEN
puheenjohtaja

Tue ja lue nykyaikaista karjalankielistä mediaa.

Tilaa Oma Mua -lehti.

•Vuodesta 1990 ilmestynyt Oma mua on oiva tapa saada tietoa karjalaisten kansallisista kysymyksistä, kulttuurista ja perinteistä sekä karjalan kielen asemasta Karjalan tasavallassa ja Suomessa.

•Lehden nuorekas toimittajakunta takaa laadun, jonka avulla olet hyvin perillä karjalaisten tämän päivän asioista.

•Lehti ilmestyy 4-sivuisena tabloidina kerran viikossa ja toimitetaan tilaajille kerran kuussa.

Tilaushinta (2010):

40 € / vuosi (Karjalan Kielen Seuran jäsenet)

50 € / vuosi (muut)

Tilaukset Suomessa:

Timo Munne

Karjalan kielen seura ry. / Osaamiskeskus

Pohjoiskatu 6, 80100 Joensuu

044 304 9293

timo.munne@pilfink.fi

Maksusuoritustili: 232918-138784 (Nordea)

Tilaa vienankielinen Vienan Karjala -lehti

- itsellesi, lapsillesi
- kielenopiskelijalle tai
- sukulaisellesi Karjalassa
- ilmestyy joka toinen viikko

Tilaushinta 28 € / vuosi *)

Asiamies Suomessa:

Heikki Kyyrönen, Litsellintie 11, 62100 Lapua

Maksusuoritustili: 109535 - 11984

Tilaukset: toimisto@karjalansivistysseura.fi
(nimi, osoite, postinumero, puhelin, s-posti)

Karjalan Sivistysseura ry välittää tilaukset edelleen asiamiehelle. Asiamiehen saatua maksusuorituksen tilaus on voimassa.

*) Vuoden 2010 tilaushinta

Vuokkiniemi-seura järjestää perinteisen matkan Vuokkiniemeen 30.7 - 3.8.2010

Lähdemme matkalle Kajaanista perjantaina 31.7.klo 15.00 ja palaamme takaisin Kajaaniin tiistaina 4.8. noin klo 15.00. Matkalla on mahdollisuus mm. tutustua Vienan Karjalan arkielämään ja uskomattoman kauniiseen luontoon sekä osallistua Iljan-päivän pruasniekkaan.

Matkan hinta on noin 120 €, mikä sisältää bussikuljetuksen, ryhmäviisumin ja vakuutuksen. Lisäksi osallistujat kustantavat itse majoituksen, joka on 25 - 35 €/ yö ja sisältää täysihoidon.

Tarkeimmat tiedot matkasta ovat seuraavassa Vuokkiniemi-seuran jäsenkirjeessä ja toukokuun alussa seuran kotisivuilla www.vuokkiniemi.net. Lisätietoa saat puhelimitse Asmo Kallio puh. 040 508 4992 ja Annikki Lipponen puh. 040 758 6536 sekä sähköpostilla Asmo Kallio kallias@kolumbus.fi tai Marita Paajaste marita.paajaste@barona.fi